

ELŐFIZETÉS.

HELYBEN:

Egy évre 28 korona.
Fél évre 14 korona.
Egy negyed évre 7 korona.
Egy óra 2 k. 40 f.

VIDÉKEN:

Egy évre 32 korona.
Fél évre 16 korona.
Egy negyed évre 8 korona.
Egy óra 2 k. 80 f.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 357.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1916.

Főszerkesztő:
Stauber József.

Szerda, november 8.

A kéz legendája.

Ismerik-e a — kéz legendáját? A dolgos, munkás, sebeket kötöző, gyógyító kéz meséjét?

Most, amikor az egész világ egy vérző óriási sebt hallgassák meg ezt a legendát, úgy, ahogy azt egy költő egyszer megálmodta és elbeszélte:

— Ahogy elvonult a téli tájról a háboru fergetegje: egyszerre kitavasodott. A fákon kizsendültek a rügyek és a galyakon dalba kezdtek a madarak. De a föld beteg volt. Testét nehéz sebek borították: mély, kusza vonalú barázdák, melyek át, meg átszelték száz és száz vonalban. E mély barázdák mellett millió fájdalom keresztje kintotta a föld testét, sirhalmok fehér keresztjei, mintha mindenik egy súlyos törsturás lett volna. A sok barázdá közül az egyikben egy csonka kéz feküdt. Egy barna, dolgos munkáskéz. S ez a kéz, ahogy elvonult a tájról a háboru — megmozdult. Lassan felkapaszkodott a meredek árok szélére és szénézett. Borzasztó dolgokat látott: sebeket, gyöttrő, nehéz sebeket! Ekkor keresgélgni kezdett. Az egyik árokban egy ást, a másikban egy kapát talált. Marokra fogta a munkás barna kéz a szerszámokat s gyógyítani kezdte a föld sebeit. Elegyengette az árkokat, betemette a szenvedés gránátvágta mélységeit, hogy újra áldás viruljon ki gyümölcsözően ott, hol nemrég még a szenvedés, a gyötrellem volt az ur ...

Ez a legenda jutott eszembe ma, midőn a Neuman báró-család szeniorának: id. Neuman Adolf bárónak jótékony adományairól hírt hallottam. Ime: a jóságos, a munkás, az áldást osztó kéz legendája! Ma, amikor a világ egy vérző óriási seb: megjelenik a sebeket kötöző, gyógyító kéz s jóságának munkáját nemes gesztussal osztja szét a szükölködők és az arra érdemesek között. Ez a kéz érzi, hogy a jobb kéznek kell meggyógyítani ma mindazt a sebet, amelyet a balkéz ütött. S felhasználja a legelső alkalmat, amelyet neki a sors kegyelme kijelölt, hogy átvehesse a sebeket kötöző kéz szerepét. Szép élete nyolcvanadik esztendejének megérkezése — tudjuk, hogy nem alkalom volt erre, hanem csak ürügy, hogy egy nemes szív családiás érzések takarója alatt gyakorolhassa jóságát azokkal szemben, akiknek sebei neki is fájnak. A Neuman báró-család boldog lehet, hogy a család fejének erényei messze jövede így világnak át, de őszinte

örömmel tölthet el minket aradiakat az a tudat, hogy ezt a nemes családot a magunkénak mondhatjuk.

„Megmondatott, hogy az a kéz, a mely a jótétemények gyakorlásában el nem fárad: hasonlatos a százados fához, amelynek gyümölcsei az éhezők számára soha el nem fogyatkoznak!”

Ime: — a Neuman báró család képe s ime: így válnak a legendák valósággá! (C)

Halottakkal borított
a Somme terület.

(Kedvezően halad offenzívánk Észak-Olahországnban. — Orosz tevékenység Dünaburgnál.)

Berlin, november 7. (Hivatalos.) A nagy főhadiszállás jelenti:

Nyugati haretér:

Rupprecht bajor trónörökös vezértábornagy arcvonala:

Ambár az angoloknak tegnap nyilvánvalóan szándékában volt a támadásokat folytatni, mégis gyalogságuk csak Euacourt—L'Ebatól keletre tudta az árkokat elhagyni. Rögtön visszatérésre kényszerítettük. November 5-én az angolok vesztesége halottakban, különösen az ausztráliai hadosztályoknál, igen jelentékeny volt. A franciák is csak mérsékelt terjedelemben tudták tegnap támadásaikat az elesettektől borított területen megismételni. Lesbouffe—Rancourt vidékén este és éjszaka intézték ezeket a támadásokat, amelyek legnagyobb részt már tüzünkben összeomlottak. Egy német repülőraj éjjeli bombatámadással felgyújtotta a carisy-i nagy lőszertelepet. (Braytól délnyugatra a Somme mellett.) A hosszantartó, hatalmas robbanások még St.- Quentinban is érezhetők voltak.

A német trónörökös arcvonala:

Reims déli részén álló francia ütegek bombázták az arcvonalunk mögötti helységeket. A tüzet viszonzottuk és megtorlásul lőttük Reims városát. A Maas területen nem volt jelentős esemény.

Keleti haretér:

Lipót bajor herceg vezértábornagy hadcsoportja:

Orosz tüzérség Dünaburg és a Narocz tó között szokatlan élénkebb tevékenységet fejtett ki. Gyenge ellenséges támadásokat Goduciskitől északkeletre és a moszkvai uttól délre könnyen visszavertünk. Werchytól északkeletre a Stochod balpartján

veszteség nélkül elfoglaltunk egy kis orosz hidfőt és néhány foglyot ejtettünk.

Károly főherceg lovassági tábornok arcvonala:

A tölgyesi szakaszon oroszoknak, ismételt sikertelen támadások után végül sikerült egyes pontokon tért nyerni. A bodzai szoros uttól nyugatra, Simunál, rohammal visszafoglaltunk elvesztett vonalakat. A Campolung szakaszon heves tüzérségi harc. A Targului völgytől nyugatra a románok az éjszaka folyamán hat sikertelen támadást intéztek. A Vöröstorony szorosától délkeletre, Soini vidékén támadásunk kedvező elő ehaladást tett. Az ellenség 10 tisztet, 1000 embert hagyott foglyul kezünkön. A Vuikán szorostól délre is előbbre haladtunk.

Balkán hadszintér:

A helyzet mindkét harcvonalon általában változatlan. — Lunden-dorff, első főszállásmester. (A miniszterelnökség sajtóosztálya.)

Kudarcot vallott a nagyszabású olasz offenzíva.

— Változó sikerű harcaink az oláh fronton. —

Budapest, november 7. (Hivatalos.) A főhadiszállás jelenti:

Keleti haretér:

Károly főherceg lovassági tábornok hadsereg arcvonala:

A Vöröstorony-szoros szakaszán az ellenséget átkaroló támadásunkkal elűztük a Spinitől északra levő magaslatokról, amely alkalommal 10 tisztet és 1000 főnyi legénységet hagyott foglyul kezünkön. Campolungtól északnyugatra bevált hegyi dandáraink egyike hat román támadást vert vissza. Krasznától délre az ellenségtől elragadtunk egy magaslatot. Tölgyesnél a határhegységben az oroszok több napos szívós harc után néhány kilométerrel visszanyomták harcvonalunkat. A Dedul hegyet, Kirlibabától keletre, orosz tüzérség tömegtüze folytán ismét feladtuk.

Lipót bajor herceg vezértábornagy hadseregének arcvonala:

Az osztrák-magyar haderőknél nem volt lényeges esemény.

Olasz haretér:

A Wippach-völgyben és a Karston tegnap nem került sor nagyobb harcokra. A helyzet változatlan, az olaszok nyugodtan viselkedtek. November első nap-

jalban indított nagyszabású támadásuk kudarcot vallott.

Délkeleti haretér:

Nincs ujság. Höfer altábornagy a vezérkari főnök helyettese.

Háborus nyereségek adója.

(Az új törvény intézkedései.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A hivatalos lap mai száma közli a *hádi nyereség* megadóztatásáról alkotott törvényt, amely ez év október 2. napján lépett életbe.

Hádi nyereség adót egyes ember és nyilvános számadásra kötelezett vállalatok és egyletek kötelesek fizetni és az 1914. 1915. és 1916. években a háboru következtében elért *több nyereség után*.

Mit fizetnek a vállalatok.

Ama nyilvános számadásra kötelezett vállalatoknál és egyleteknél, amelyeknek székhelye a magyar szent korona országai területén van, az adóalap az a *nyereségtöbblet*, amelylyel e vállalatok és egyletek nyeresége azokban az üzleti években (hádi üzleti évek), amelyek egészen, vagy részben az 1914. augusztus 1-től 1916. december végéig terjedő időre esnek, meghaladja a háborut megelőző átlagos évi nyereségüket.

Ujjonnan keletkezett ilyen vállalatoknál és egyleteknél, amelyeknek első üzleti éve már hádi üzleti évről tekintendő, annyiban esik hádi nyereségadó alá, amennyiben a saját tőkéjüknek 6%-át meghaladja. Saját tőke alatt a befizetett alaptőke és azok a mérlegszerű tartalékalapok értendők, amelyek a vállalat kizárólagos tulajdonát alkotják és a részvénytársaságok új részvényeinek kibocsátásánál a névértéken felül befolyt összegekből, vagy a már megadóztatott üzleti jövedelemből származnak.

Nyereség gyanánt általában a nyilvános számadásra kötelezett vállalatok és egyletek adójáról szóló 1875. évi XXIV. t.-c. értelmében megállapítandó évi üzleteredmény, a bányaadó alá eső ily vállalatoknál és egyleteknél pedig az 1875. évi XXIV. t.-c. értelmében megállapítandó évi üzleti eredmény veendő az alábbi helyesbítésekkel.

Hozzáítendő ehhez az üzleti eredményhez:

1. A föld-, ház- vagy bányaadóval megrovott ingatlan vagyontól, vagy tőkekamatadóval megrovott, avagy külön törvény által adómentesnek nyilvánított értékpapirokból származó és az 1875. évi XXIV. t.-c. 4. §-a értelmében a vállalat összjövedelméből levonható összegek.

2. Bármilynemű a nyilvános számadásra kötelezett vállalatok és egyletek adója szempontjából adómentes kamatokból eredő bevételek.

3. A tekintetbe jövő üzleti évek alatt esetleg gyűjtött bárminő, a mérlegben ki nem mutatott tartalékok.

Viszont levonandók:

1. A nyilvános számadásra kötelezett vállalatok és egyletek adója, illetve a bányaadó és az ezen adók pótlékai fejében az illető üzleti évben fizetett összegek.

2. A megelőző évek alatt esetleg gyűjtött bárminő, a mérlegben ki nem mutatott tartalékokból a tekintetbe jövő üzleti évek alatt esetleg számadásszerűen felhasznált összegek.

A háborut megelőző évek átlagos évi nyeresége (2. §.) az 1914. augusztus 1-jét megelőző öt üzletévnek helyesbített, illetőleg a megállapított eredményei alapján számítandó

ki, úgy, hogy az a két üzletév, amelyben a legnagyobb és a legkisebb nyereség éretett el, az átlagszámításnál figyelmen kívül hagyandó. Azoknál a nyilvános számadásra kötelezett vállalatoknál és egyleteknél, amelyeknek a háborut megelőzőleg még nem volt öt üzleti évük, az átlagos évi nyereség a háborut megelőző három utolsó üzleti év eredményei alapján, s ha a vállalat, vagy egylet ennyi ideig sem állott volna fenn, úgy a fennállásának ideje alatt elért üzleti eredmények alapján állapítandó meg.

Az adó a belső vállalatoknál a nyereségtöbblet ama része után, amely a saját tőke 5 százalékát nem haladja meg, a nyereségtöbblet 10 százaléka, ama része után, amely a saját tőke 5 százalékát meghaladja, de 10 százalékát meg nem haladja, a nyereségtöbblet 15 százaléka és így tovább, úgy, hogy minden megkezdett, vagy teljes 5 százaléka után az adó tétele 5 százalékkal emelkedik, mindaddig, amíg az 35 százalékot el nem ér.

A külföldi vállalatoknál az adó 200.000 koronát meg nem haladó nyereségtöbblet után a többletnek 20 százaléka, a 200.000 koronánál több, de 400.000 koronát meg nem haladó nyereségtöbblet után e többlet 25 százaléka, 400.000 koronánál több, de 700.000 koronát meg nem haladó nyereségtöbblet után e többlet 30 százaléka, 700.000 koronánál több, de 1.000.000 koronát meg nem haladó nyereségtöbblet után e többlet 35 százaléka, 1.000.000 koronát meghaladó nyereségtöbblet után e többlet 40 százaléka.

A székhelyre való tekintet nélkül nincs helye a megadóztatásnak arra az évre, amelyben a nyilvános számadásra kötelezett vállalat, vagy egylet nyereségtöbblete 10.000 koronát meg nem halad.

Magánosok nyereségei.

Hádi nyereségadó alá esnek azok a természetes és jogi személyek, akik a fennálló törvények értelmében jövedelemadó fizetésére kötelesek, az ezen törvények rendelkezései értelmében adóköteles jövedelmeik után, tekintet nélkül arra, hogy a jövedelemadó az erre nézve fennálló törvények értelmében terükre tényleg ki van-e vetve vagy sem.

El természetes és jogi személyeknél az adóalap az a jövedelemtöbblet, amelyet az 1914., 1915. vagy 1916. években az 1913. évi jövedelmeikkel szemben — vagy az adóköteles fél választása szerint az 1911., 1912. és 1913. években elért átlagos évi jövedelmeikkel szemben — tényleg elértek.

Ha elemi csapás folytán úgy az 1913. évi jövedelem, mint az 1911., 1912. és 1913. években elért átlagos évi jövedelem a rendesnél jelentékenyen alacsonyabb volt, az adóköteles félnek legkésőbb az általa benyújtott vallomásban kifejezendő kívánságára a legutolsó normális év jövedelme veendő a jövedelemtöbblet megállapításának alapjául.

Nincs adókövetésnek helye arra az évre, amelyben a jövedelem 13.000 koronát meg nem halad.

Ha az 1913. évi jövedelem, illetve az 1911—1913. évi átlagos jövedelem 10.000 koronánál kevesebb vagy semmi sem volt, úgy ez a jövedelemtöbblet megállapítása céljából — az erdőjövedelem eseteit kivéve — 10.000 koronával veendő számba. Az 1914., 1915. és 1916. évi jövedelem azoknál, akik a hadsegélyezés céljaira szolgáló jövedelemadó alá esnek, rendszerint azzal az összeggel veendő számba, a melylyel az a jövedelemadónak az 1915., illetve 1916. és 1917. évre való kivetésénél jogerősen meg lett állapítva.

Fatermelők adója.

Ha a jövedelem erdő faállományának kihasználásából, illetőleg tővön való eladásából származik, az adóalapul veendő jövedelemtöbblet kiszámításánál az összehasonlítás alapjául az a jövedelem szolgál, melyet az adóköteles fél az 1913. évben, illetőleg átlagosan az 1911—1913. években fakihhasználás, illetőleg faeladás útján kataszteri holdanként elér, még pedig ezt annyszor számítva, ahány kataszteri holdon a faállomány az 1914., 1915. és 1916. években ki volt használva, illetőleg el lett adva.

Ha az 1913. évben fakihhasználás, illetőleg faeladás nem volt és így átlagos jövedelemszámításnak helye nincs, akkor az erdő jövedelemtöbbletének kiszámításánál az összehasonlítás alapjául szolgáló 1913. évi kataszteri holdankénti jövedelem, az illető erdővel szomszédos legközelebbi hasonló koru, fanemű és állapotu erdőknél az 1913. évben elért jövedelemnek megfelelő tekintetbe vételével állapítandó meg.

Ha a fentiek szerint megállapított jövedelem a tényleges jövedelemnek nem felel meg, úgy az adóköteles fél, mint a pénzügyi hatóság, a jövedelemnek újbóli megállapítását követelheti. Nincs azonban helye a jövedelem újbóli megállapításának olyan jogcímen, amely az illető évi jövedelem megállapítása tekintetében már a m. kir. közigazgatási bíróság ítéletének tárgyát képezte.

Adókövetés és adókules.

Vallomást mindenki tartozik benyújtani, akinek a fentiek szerint adóköteles jövedelme valamelyik hádi üzleti évben 13.000 K-t meghaladt.

A jövedelem megállapítására vonatkozó részletes eljárást, a vallomások alakját, tartalmát, benyújtásuk határidejét s az egyéb szükséges intézkedéseket a pénzügyminiszter rendeletileg állapítja meg.

A jövedelem, illetve a jövedelemtöbblet az alábbi a) alatti esetben részben vagy egészben, a b) alatti esetben egyharmad erejéig figyelmen kívül hagyandó:

a) ha a kivetési eljárás során az adó fizetésére kötelezett személy hitelt érdemlő bizonyítékokkal igazolja, hogy a jövedelem, illetve jövedelemtöbblet a béke-évek valamelyikéből származik, de az illető évben az ügyfelekkel (társakkal és más hasonlókkal) szemben hátralékos elszámolás miatt, vagy más okokból csak a hádi-évek alatt lett számba vehető;

b) vagy ha ugyanilyen módon igazolja, hogy a jövedelem vagy a jövedelemtöbblet személyes gazdasági tevékenységével, a háboru folytán keletkezett gazdasági viszonyoktól függetlenül állott elő.

Szolgálati és bérjárándóságokból s nyugellátásokból eredő bevételi többletek nem esnek hádi nyereségadó alá, kivéve ha ezek a bevételi többletek 30.000 K-t meghaladnak, vagy ha a háborut megelőző összehasonlítás alapjául szolgáló jövedelemben, legalább 30.000 K-t fevő ilyen bevétel foglaltatik és a bevételi többlet 4000 K-t meghalad.

Az adó a jövedelemtöbblet első megkezdett vagy teljes 10.000 K-ja után 5%
a következő megkezdett vagy teljes 10.000 K után... .. 10%
a következő megkezdett vagy teljes 20.000 K után... .. 15%
a következő megkezdett vagy teljes 20.000 K után... .. 20%
a következő megkezdett vagy teljes 20.000 K után... .. 25%
a következő megkezdett vagy teljes

20.000 K után... ..	30%
a következő megkezdett vagy teljes 20.000 K után... ..	35%
a következő megkezdett vagy teljes 200.000 K után... ..	40%
a további többletek után (500.000 K-án felül)	45%

A hadi nyereségadó két egyenlő részletben fizetendő, amelyek közül az egyik az elsőfoku kivetésre vonatkozó értesítéstől számított 30 napon belül, a másik az értesítéstől számított hatodik hónap utolsó napján esedékes.

A hadi nyereségadó rendszerint az 1917. évre kivetendő vállalati adó, bányaadó illetve jövedelemadó kivetésével egyszerre vetendő ki, tekintet nélkül arra, hogy az illető vállalat, egyesület vagy természetes, illetve jogi személy a fennálló törvények értelmében az 1917. évre vállalati adóval, bányaadóval, illetve jövedelemadóval is megrovandó-e vagy sem. Az utóbbi esetben természetesen vállalati adó, bányaadó, illetve jövedelemadó kivetésének nincs helye.

Az adó az időközben meghalt természetes személyekre, illetve hagyatékokra is kivethető.

A kivetési eljárásra és a jogorvoslatokra nézve aszerint, amint olyan vállalatról vagy egyesületről van szó, amely nyilvános számadásra kötelezett vállalatok és egyesületek adója alá, vagy a bányaadó alá esik, vagy aszerint, amint természetes vagy más jogi személyekről van szó, a nyilvános számadásra kötelezett vállalatok és egyesületek adójáról, illetve a bányaadóról és a jövedelemadóról szóló törvények és szabályok vonatkozó rendelkezései nyerne megfelelő alkalmazást, amelyeknek figyelembevételével a részletes szabályokat — amelyek azonban az illető törvények rendelkezéseivel szemben eltéréseket nem tartalmazhatnak — a pénzügyminiszter rendeletileg állapítja meg.

Büntetések.

Ha az adóköteles fél a tőle bekívánt adatokat be nem szolgáltatja, vagy nem szabályszerűen szolgáltatja be a az utóbbi esetben a hozzá intézendő felhívásban kitűzendő záros határidő alatt a hiányt nem pótolja, a kivetés során megállapított adónak 10—25%-át fizeti pótlék fejében, melyet a hadi nyereségadó kivetésére hivatott bizottság az adóval egyidejűleg állapít meg és a kivetési lajstromba is bevezet. E pótlékre nézve az 1909. évi X. t.-c. 36. §-ában foglalt rendelkezések megfelelően alkalmazandók.

Ezenfelül, ha a bekívánt adatok hiányos beszolgáltatásáról, vagy be nem szolgáltatásáról van szó, az esetben, ha a hadi nyereségadó kivetése során a pótlék kivetése jogerőre emelkedett, a nyilvános számadásra kötelezett vállalat, illetve egyesület minden egyes igazgatójára a pénzügyigazgatóság (adófelügyelő) által 1000 K-tól 50.000 K-ig terjedhető pénzbírság rovarandó ki.

Jövedéki büntető eljárás alá eső kihágást követ el az, aki a hadi nyereségadó kivetésének alapjául szolgáló vallomásaiban, vagy illetékes helyről hozzá intézett kérdésekre adott írásbeli, vagy jegyzőkönyvbe mondott válaszában vagy jogorvoslatának indokolásában tudva valótlan és szándékos félrevezetésre irányuló nyilatkozatot tesz, mely arra alkalmas, hogy az adó kisebb összeggel állapíttassék meg, mint amennyivel az tényleg megállapítandó volna, továbbá amennyiben eljárása szigorubb beszámítás alá nem esik az, aki az elrendelt könyvizsgálókat megakadályozza, vagy meghiusítja.

Lengyelország ujjaébredése és a béke.

— Távirati tudósítás. —

Szólókból jelentik: A lengyel királyság proklamálása, amilyen nagy meglepetést, annyi rokonszenves és őszinte örömet keltett a bolgár politikai körökben. Itt azt tartják, hogy az esemény kétségtelenül mély hatást fog kelteni Angliában, Franciaországban és Amerikában. Amerikában közvetlenül politikai következményei lehetnek az elnökválasztásnál, mert ott sok lengyel él, akik most valószínűleg a németekkel együtt szavaznak. Mértékadó politikai helyeken természetesen felmerült az a kérdés, közelebb hoz-e bennünket Lengyelország felszabadítása a békéhez, vagy pedig meghosszabbítja a háborút és késlelteti a békekötést. Bolgár politikai körök túlnyomó többsége optimista választ ad, köztük Radoszlavov miniszterelnök is. A miniszterelnök az országos közéleti bizottság ülésén vett épen részt, amikor megkapta a sürgönyt, amely bejelentette a nagy eseményt.

— Bulgária minden szükségességgel el van látva — mondotta az ülés végén Radoszlavov, — a hadsereg, a nép ellátása tökéletesen biztosítva van. De az a nagy esemény, amelyről épen most értesültem, Lengyelország most bekövetkezett felszabadítása azzal a reménnyel tölt el, hogy most, mikor Bulgária teljesen felkészült a háború folytatására, nemsokára készülhetünk a béke művere is.

Momcsillov, a bolgár szobranje helyettes elnöke szintén nyilatkozott és a következőket mondta:

— A lengyel királyság proklamálása annak a bizonyítéka, hogy a központi hatalmak az entente minden fenyegetése ellenére erőseknek érzik magukat. Lengyelország ujjaé-

remtése nagy hatással lesz Oroszországban, az oda menekült, vagy oda hurolt lengyelekre és az orosz hadseregben harcoló lengyel tisztokra és katonákra is. Ha a kis oroszok most látják, hogy Lengyelország a központi hatalmak fegyverével szabadul fel, érezni fogják, hogy feljűk út a felszabadulás órája. Lengyelország ujjaébredése hatalmasan hozzájárul ahhoz, hogy Oroszországban megérlelje a béke gondolatát.

A Züricher Zeitungnak azt jelentik, hogy Haparandában sok kiváló orosz és német személyiség találkozott az utóbbi időben és ebből eredt az a hírsztelés, hogy Oroszország külön békét akar kötni Németországgal. A lap megjegyzi, hogy a hírt más oldalról még nem erősítették meg.

Az említett ujság ama jelentésével kapcsolatán, hogy a madridi A. B. C. című lap szerint Altonz spanyol király kezébe akarja venni a békekötés ügyét és hogy a pétervári Rjecs megjelenését a kormány azért szüntette be, mert cikket közölt a bekéről, Grigorovics orosz tengerészeti miniszter egy kijelentést tett a svájci lap pétervári tudósítója előtt.

— A béke lehetősége nem kizárt dolog — mondotta a miniszter a hírlapíróknak, aki azt a kérdést intézte hozzá, hogy tud-e arról, hogy a spanyol király békekötéssel foglalkozik és az orosz kormány azért tiltotta be a Rjecst, mert a béke tárgyalásokról irt.

A svájci lapok ezekből a tünetekből messzemenő következtetéseket vonnak le.

Wilson ellenjelöltje.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Az északamerikai Egyesült-Államok elnöki székeért folyó küzdelem ma érte el a tetőpontját. Még rövid idővel ezelőtt szinte bizonyosra lehetett venni Hughes megválasztását, de az utolsó hetekben Wilson elnök a még kezében levő hatalommal oly óriás agitációt fejtett ki, hogy ma a két jelölt kilátásai szinte egyenlők.

Wilson, mint az érdek ezer szálával Európához fűzött nagy amerikai köztársaság elnökét különösen a háború alatt elég alkalmunk volt megismerni, sőt még mint magánember sem egészen ismeretlen előttünk már elnöksége alatt kötött házassága révén. Hughest azonban alig ismerjük. Pedig minden jel arra mutat, hogy még abban az esetben is, ha a választási küzdelemből mint legyőzött kerül ki, az Unió állami és politikai életének mindenkor egyik vezéralakja lesz az a nagy kvalitású férfiú és ezért helyénvaló, hogy a választás előestéjén néhány vonással próbáljuk megrajzolni markáns egyéniségét.

Charles Evans Hughes 1862-ben született Glens-Falls-ban, Newyork államában, ma tehát 54 éves. Apja, David Charles Hughes; Glens-Falls-nak és a szomszédos Sands Hill-nek volt a baptista predikátora. Mint vagyontalan, szerény jövedelemmel bíró falusi lekipásztor gyermeke, Hughes tehát épen olyan szerény, sőt szegényes otthonban nőtt föl, mint annyi amerikai férfi, aki a legfelsőbb társadalmi pozíciók egyikét és honfitársai nagybecsülését tudták

kiküzdeni maguknak. Hughes azonban egy tekintetben mégis szerencsésebb volt, mint sok szegény sorsból a legfelsőbb pokra emelkedett honfitársa, a kik még irni-olvasni is a saját erejükből tanultak meg és már oly korban, mikor ennek a tudománynak hiányát égetően érezték. Szülei nagyműveltségű emberek voltak, apja később a west-riveri kollégiumban latint, görögöt és angeit tanított, majd a Wesley egyetem papja lett, anyja egy jónévi delawari fizikus leánya, akadémiai kiképzésben részesült és kiváló matematikus tudásért és nyelvismeretért kitüntetés nyert.

Nem kell tehát messze tekinteniünk — mondja életrője — ha azt akarjuk tudni, hogy honnan nyerte kitűnő matematikai érzékét és azt a hatalmas, élesen ítélő gondolkodó tehetségét, mely szellemi képességeinek egyik legkiválóbbika. A gondos szülők maguk tanították egyetlen gyermeküket nyelvekre és matematikára, de a nyilvános iskolákat is látogatta Newarkban, New-Jerseyben, majd Newyorkban, amely helyeken apja működött. Apja szerette volna, ha nyomdokaiba lép és predikátor lesz, ezért a teológia alapelveire is megtanította. A fiatal Hughes hosszabb ideig habozott, de végre is jogi tanulmányait iránt való szeretete győzött. Egyetemi tanulmányait — bár a szükséges anyagi eszközöket magának kellett megszereznie — a legnagyobb könnyűséggel végezte és szinte minden kitüntetését elnyert, a mi elnyerhető volt. Látogatta a Brown egyetemet, később a Kolumbia-jogakadémiát, dolgozott Gleason bíró és L. Woodford, a későbbi madridi követ irodájában. 1884—1887-ig mint joggyakornok dolgozott nappal s este a jogakadémia egyik osztályán tanított.

Előben az időben már oly jó hírneve volt, mint jogászuuk, hogy 1888-ban társa lett Carter és Crawthnaff (Amerikában minden ügy-

véd társal vagy társakkal dolgozik) s rövid idő múlva elvette Carter leányát. Ennek a fiatal hölgynek is meg volt a maga akadémiai oklevele és izlése teljesen megegyezett Hughes irodalmi ízlésével. Mert a tudós jogász nemcsak a törvényekhez és matematikához értett, hanem szerette a klasszikusokat, — aztán Balzacot, az idősebb Dumast is szerette, — különben nem is lett volna igazi amerikai — a jó detektív történeteket. Akiknek alkalmuk volt közelebről megismerni az elnökjelöltet, azt állítják, hogy korántsem az a „jéghegy”, akinek hivatásánál és soha ki nem elégíthető munkavágyánál fogva általában tartják, hanem kitűnő humorral, meleg szívvvel van megáldva és azokon, a bár igen kisszámú napokán, melyeket pihenésre szentel, pompás kis történeteket szokott elbeszélni társának, melyekből humor, meleg szív és érzés csillog elő. Ev-tizedeken át lelkesülten üzte a sportokat s volt idő, mikor évről-évre ellátogatott Svájcba, a hegyeket mászni. Mióta még kevesebb ideje jut szórakozásra, azóta szabadságát a legszívesebben Maui állam erdeiben tölti el vadászattal.

A megfeszített munka végre is annyira kifárasztotta, hogy 1891-ben tanári állást fogadott el a Cornell-egyetemen. Bár itt is többet dolgozott a rendesnél, de mégis pihenés volt az számára a kümerítő jogi küzdelmek után. Két év múlva társai, mint nélkülözhetlent, visszakivánták. Visszatért tehát és ismét elmerült jogi munkájába. Nemsokára Stevens szenátor őt kivánta tanácsadónak több nagyfontosságú dologban. A gáz- és biztosító-társaságok ügyében ekkor olyan munkát végzett Hughes a közjó érdekében, amely élénk emlékezetében él a nagyközönségnek. Ez a munka volt az, amely Hughest a hétköznapi emberek sorából az állam vezetői közé emelte. 1906-ban szülőföldjén, New-York államban, kormányzóul választották. Az új kormányzó azzal az ujjtással lepte meg honfitársait, hogy a teljes nyilvánosság előtt végezte munkáját. Dolgozó asztalát Albany kormányzói palotájában nem a saját szobájában, hanem a nagy elfogadóteremben állíttatta fel; ha valaki, mint kormányzónak, mondani akart valamit neki, ott a nyilvánosság előtt kellett elmondania: akinek ez nem tetszett, az hallgathatott.

Az újságok napokon keresztül hasábokat írtak tele humoros magyarázatokkal a különös új jövevény furcsa szokásairól. Am a jövevény többi működése is hasonló volt ehhez. 1908-ban mindenáron meg akarták akadályozni, hogy újra kormányzóvá válasszák, de a nép felismerte emberét és a leghevesebb küzdelem árán újra megválasztotta. A kormányzói székéből neveztetett ki az Unió legfelső (szövetségi) bíróságának tagjává.

Politikájára nézve egy tradícióból apja tüzes republikánus volt, ki lelkesedését még Lincoln napjaiból merítette, mint meggyőződésből republikánus. Politikai ambíciói különben nincsenek. A közhivatalokat, mint a kormányzóság, elnökség — azt mondja — ropant felelősséggel járó tehernek tekint, melyek soha nem szívetelők munkát kívánnak, de ha a nép úgy kívánja, tisztességes viszonyok között kötelesség azokat elvállalni és betölteni gyönyörűséggel. Mint elnök-jelölt rendkívül tartózkodó. Nem ígér eget és földet. Kívánja és szükségesnek tartja a védővámok revízióját, hogy a háború befejezése után okvetlenül elkövetkező változások között is megtarthassák megszokott életstandardjukat az Unió polgárain.

Mint a nemzetközi viszonyok kiváló ismerője és lelkiismeretes mérlegelője, a Fülöp-szigetek lakosságát önkormányzatra képessé akarja nevelni. Egyik legfőbb törekvéseül a béke fentartását tartja, de hogy ez a törekvés az Unió növekvő hatalmához méltón legyen megvalósítható, szükségesnek tartja a hadsereg és haditengerészet fejlesztését.

TORVÉNYKEZÉS.

§ Börtönre ítélt ügyvéd. A szegedi királyi törvényszék egy megtévedt ügyvéd felett mondott ítéletet. Orbán József dr. mindszenti ügyvédet és Farago Mihály napszámost magánokirat hamisítás büntetvével vádolta az ügyesség. A vád szerint Mihály Mihály és Farago Mihály mindszenti lakosok 1911. április 3-án

adásvételi szerződést kötöttek, amely szerint Farago megvette Mihály házának felét 600 koronáért. Az ügyvéd a szerződésben az egy-kettő részt kijavította kétkétté, mintha a szerződés az egész házra vonatkozott volna. Farago a bíróság előtt érvényesíteni is akarta a tulajdonjogát az egész házra. Orbán dr. a tárgyaláson azzal védekezett, hogy csak szerződésstervezetet készített s eljárása jóhiszemű volt. A törvényszék nem fogadta el ezt a védekezést s Orbán dr.-t hat hónapi börtönre, Faragót három hónapi fogházra ítélte. Az elítéltek bűnösségük megállapítása miatt felebeztek.

IRODALOM ES MŰVESZET.

Színházi műsor:

Szerdán: *Keringő*, színmű, másodszer A—40.
Csütörtökön: *Három a kis lány*, opérett B—41.

Pénteken: Új bemutattással először *Gésák*, opérett C—42.

Szombaton délután fél négy órakor, fél helyárakkal ifjúsági és népies előadás: *A nagymama*.

Este nyolc órakor rendes helyárakkal: *Gésák*, opérett másodszer A—43.

Keringő.

Színjáték 3 felvonásban. Írta: Ruttkay György.

— Bemutató előadás. —

Fényes ivlámpák tejfehér fényében lágy melódiák szárnya suhan... Szép asszonyok nedves ajka suttog valamit, egy-egy dalfoszlány fennakad az ajkak résein, mint valami láthatatlan tülldarab... A vér sebesebben mozdul s ütemre száguld, mint a hullámtaraj a vízhegyeken... Valahol benne a szív folyamán apró fehér vitorlák sietnek, melyeket idegszálakból sodrott kötelek tartanak össze s amelyek között indulatok sodró futása zenél, mintha titkos kezek pajkosan hárfahurokat pengetnének.

Egy keringőt játszanak...

Gyors ütemű zene száll szívektől-szívekig. Egy pillanatra megtorpan, majd újra nekilendül, most felsír, hogy egy pillanat múlva kacagjon. Az emberi indulat mennyi színe? Mit érezhetett az, aki ezt a keringőt írta, akkor, amikor dallá vált a lelkében minden sóhaj, minden öröm és minden szenvedés? Hány esemény egymásba robbanó szikrája gyulasztotta fel azt a lángot, amelyből a művészi szépnék e tüzes melódiája kilobbant? Ki volt az, akinek selyem haja megkötötte a művész lelkét s akinek szemében elmerülve egy lebbenő dalnak szárnyain egy asszony lelkével együtt keringett a mindenségben a költő lelke?...

Ezekre a kérdésekre felel meg „Keringő” című darabjában Ruttkay György. Hogyan született egy keringő? A mese ennek a tételnek az illusztrálása. És pedig bájos illusztrációja. Egy kicsit valószínűtlen, egy kicsit romantikus, de izléses, irodalmi ízű és kellemes. Szép szavak, csiszolt mondatok, robognak benne, mint apró kis kocsik, amelyeken tavaszi bogárcsók ülnek és lábukat fehér virágok kelyhében fürdetik. A szerző játszik benne a szerelemmel, mint a nagyon fiatal emberek, akiknek nem veszedelem a legnagyobb szenvedély tüze, hanem kívánt jóság, amelyet erejükkel fekeznek. A nem túlságosan új témáról sok új dolgot tud elmondani és ez jól esik nekünk. Kezét fogjuk s repülünk vele, keringőzünk egy kedves ötlet s egy bohókás téma körül.

Az asszony megkívánja, hogy féltve szeressék! — mondja Ruttkay s mi elhiszük neki. Elhiszük, hogy vannak ilyen romantikus emberek még, amilyen János, a keringő szerzője s a kiből — nagy a gyanum — hogy önmagára eszmélt az írója s vannak ilyen pompás, okos férjek is, amilyenek Tatár gyárost bemutatta.

Az asszony sok nemes anyagból összegyűrt alakját Harmath Józsa asszony rajzolta élénk az ő sokszor méltányolt nemes művészetével. Mily sokat tud mondani ez a művésznő s mennyi tökéletes asszonyiség van egész lényében! Ahogyan játéka felszivta a humor szállodogáló harmatát: valóban a legtisztább művészi élvezet volt. János szerepében Kertész Dezső jutott ismét tehetségéhez méltó szerephez. Ez az alakítása csak újabb bizonyítéka annak a régebbi állításunknak, hogy Kertész itt Aradon minden egyes újabb szerepében hatalmas fejlődés vonalait mutatja. Ma esti játéka komoly studium és nemes ambíció eredménye s csakugyan játszva győzte le szerepének minden nehézségét. Tatár gyáros szerepét Delli játszotta meg. Férfias, okos, ravasz tudott lenni s mindennek felett teljes illúziót keltett. Kis szerepeikben nagyon jók voltak Rozsnyai Ilonka, Pataki Jolán, Kiss Miklós, Polgár Béla és Herold Ede. Balázsné rövid szerepében pedig Blidár Vali keltett rátermettségével, folyékony tiszta beszédével feltűnést. Határozottan nagyobb siker várakozik reá a dráma, mint az opérett terén. A híres keringőt — mely állítólag Vécsey Ferenc műve, — a színpalak mögött nagyon gyengén kalimpálta el valaki... (Z. A.)

* A színház hírei. *Három a kisleány*. Csütörtökön ismét Schubert gyönyörű melódiái csendülnek fel a színházban. Médikét ez alkalommal Horváth Mici játsza, a többi szereplők maradnak a régiek. — A *gésák*. Pénteken teljesen új betanulással kerül színre ez az évek óta pihentetett kitűnő opérett, melyben az egész személyzet részt vesz. Mimózát Z. Váradi Margit, énekl. Rolli-Polli szerepe Járai Böskének jutott, a francia szobaleány Blidár Vali lesz, a férfi szereplők Róna, Delli, Kiss Miklós, Kertész, Várnai és Győző, ki Vunsi parádés szerepében új és aktuális kuplékat fog énekelni. A *gésák* felújításával értékes munkát végez a társulat. Napok óta folytak a próbák, hogy az előadás, úgy-kiállítás, mint összetanultság tekintetében tökéletes legyen. — *Ifjúsági és népies előadás*. Fokozódó érdeklődés nyilvánul meg a szombaton délutánonként rendszeresített ifjúsági és népies előadások iránt. A legközelebbi előadás szombaton, 11-én délután fél 4 órakor lesz. Ez alkalommal Csiky Gergely kitűnő vigjátéka, a Nagymama kerül színre elsőrangú szerepeltetésben. Főszereplők Bánházi Teréz, Kiffer L., Blidár V., Benkőné, Kiss Miklós, Delli, Kertész, Várnai, Polgár S.

* Halálszonáta. (Mária Carmi filmsorozat I. az Urániában.) Mária Carmi látunk viszont tegnap. Arról a megfeszítő színijátékos tehetségű művésznőről azt hittük, hogy jobbat, szebbet, művészetet már nem képes a filmen nyújtani, mert a mi eddig láttunk tőle, az teljesen tökéletes művészet volt. Tegnap azonban új Carmi látunk, mely dus tartalmu művésznőt, a ki nemcsak a különös alakító művészetével, hanem az érzések csodálatos meleg bájjával is elbűvölt. A Halálszonáta című nemes szívszerű dráma főszerepét kreálta tegnap realis meggyőző erővel. Az ő játéka ideálizmus, szenvedélytől torró, művészi tökéletességgel párosult alakítás. A két szenvedésekkel teli ember regényét izzó, csodálatosan mély szerelmi drámáját megrázóan az érzések melegevel játszotta el és a közönség velé siirt, mindegy érezte a szenvedések súlyát és a mikor a kép befejező felvételei jöttek a vászonra egyhangú volt a meggyőződés, hogy ezeknél nívósabb felvételeket mozivásznon még nem produkált. — János vitéz, a magyar operettek gyöngye, csodálatosan szép feldolgozásban, legközelebb az Urániában.

* — (Moinár Ferenc tűzbe dobta egy új darabját), írja a Színház és Divat legújabb száma. Ez az egyik érdekessége a Farago Jenő művészeti hetilapja e heti számának, amely a „Farsang”-ról hoz egy tucatnyi pompás képet és érdekes cikksorozatot. Egy szám ára 40 fillér. Előfizetés negyedévre 5 korona. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, Róka Szilárd-utca 20.

„Finis Poloniae“

„Resurrectio Poloniae.“

— Távirati tudósítás. —

Lengyelország felszabadítása az entente hatalmakat szíventalálta. Erre vall sajtójuk gyűlölettel teljes kifakadása.

A Corriere de la Sera azt írja, hogy a proklamáció nem egyéb, mint félkomoly színházi komédia, a német és osztrák-magyar érdekek céljából, amellyel azonban sem a semlegeseket, sem a lengyeleket nem vezethetik tévútra. Nincs szó tényleges lengyel királyságról, hanem csupán egy ideiglenes és formális államról, csak azért, hogy azt később bekebelezhessék.

Az egész nem egyéb — írja a lap — mint német csalás és sakkhuzás, hogy Oroszországnak nehézségeket okozzanak a jövőre. A lengyelek elvesztik a liberális Európa rokonszenvét, ha Németország cselvetésének beugranak. Mivel az új királyság elismerése egyet jelentene sorsuk összekapcsolásának a központiak bűnös vállalkozásával.

A svájci lapok megállapítják, hogy a francia konzervatívok a jelenlegi körülmények között nem adhatnak megelégedésüknek kifejezést amiatt, hogy az orosz ortodoksia fölött a központi hatalmak diadalt arattak.

A Journal de Genève egy előkelő lengyel tollából közleményt hoz, a melyben ez a moszkovita uralom ellen sok panaszt juttat kifejezésre. Felpanaszolja a négyes szövetség érthetetlen tétlenségét, Oroszország felháborító kegyetlenségével szemben, amelyet ez Galicia megszállása alkalmával tanusított. Számos községet pusztítottak el céltalanul és ártatlan családokat hurcoltak el. Ekkor rakták le alapját maguk az oroszok az új Lengyelországnak, amelyet Bécs és Berlin kezdeményezett. Kétségtelen, hogy a proklamáció egy nagy történelmi jelentőségű momentumot jelent. Ami Varsóban és Lublinban történt, az azt bizonyítja, hogy az entente ismét elkésett a nemzetek felszabadításának politikájával.

A Wolff-ügynökség jelenti Varsóból: Bézeler német főkormányzó a Bristol-szállóban vasárnap este a lengyel királyság proklamálása alkalmából, estélyt adott, amelyen megjelentek a német, az osztrák, a magyar, a semleges és a lengyel-zsidó sajtó képviselői. Különös jelentőséget nyert az estély azáltal, hogy azon a lengyel nép és a sajtó számos képviselője vett részt. Az elhangzott beszédekben és a válaszokban megnyilvánult az a nagy lelkesedés, amely egész Varsót eltöltötte a nagy esemény alkalmával.

Mutius nagykövetségi tanácsnok üdvözölte a megjelenteket és ama reményét fejezte ki, hogy a sajtó annak az új szövetségnek, amely a központi hatalmak és a lengyelek közt létesült, szintén megadja majd a hangját és egyengetni fogja a közvetítő és kiegyenlítő munkát az új királyság áldására.

A főkormányzó nevében Schütte őrnagy beszédében azt fejtegette, hogy „Finis Poloniae” helyett most Resurrectio Poloniae került. Végül a hetedik nagyhatalmat, a sajtót életelte.

Ezután felszólaltak a semleges és lengyel sajtó képviselői is. A lengyelek hangsúlyozták a fegyverbarátság gondolatát és Lengyelország végtelen háliját a központi hatalmakkal szem-

ben, amiért az orosz igából őket véglegesen felszabadították. Zavatzki megemlékezett a Lengyelország védelmében elesett hősről, Radzivil herceg pedig a lengyel népnek a főkormányzó iránt érzett határtalan bizalmát hangsúlyozta.

Svédország képviselője utalt arra, hogy Lengyelország és Svédország közös sorsa egy közös ellenség felé mutat.

A török sajtó képviselője azt mondta, hogy ma már senki sem hisz annak a mesének, hogy az entente hatalmak a kis népek védői. Soha még hazugság ilyen leplezetlenül a világ előtt nem állt, mint ez.

Az estély mindvégig igen lelkes hangulatu volt és mindenképen méltóan fejezte be azt a napot, amelyen a független Lengyelország visszaállítását proklamálták.

Az orosz határról jelentik Berlinbe: Az orosz kormány a napokban egy politikai emlékiratot nyújtottak át, a melyet a lengyel дума képviselők dolgoztak ki és amelyben rámutattak arra a hallatlan elnyomásra, amelyben az orosz hatóságok a lengyel lakosságot részesítik. A fő sérelem az, hogy az orosz katonai hatóságok a hadizónába tartozó lengyel területeken a római katolikus vallású lengyeleket legerősebben üldözték. Az emlékirat felhívja a kormányt, hogy a hadizónába eső lengyel területek helyzetén sürgősen változtasson, mert különben a lengyel lakosság könnyen a német- és osztrák-magyar propaganda karjaiba veti magát. Az orosz sajtóban egyre feltűnőbb, sűrűen hangzik el az a vélemény, hogy Lengyelország visszaszerzéséért nem szabad több vert áldozni. Különösen a konzervatív sajtó terjeszti ezt a véleményt. A Novoje Vremja is kénytelen megállapítani, hogy az orosz lakosság legszélesebb köreiből erős ellenáramlat mutatkozik, ama gondolat ellen, hogy Lengyelországot Oroszország visszaszerezze.

Vas kétfilléresek.

(Megszűnt az aprópénz hiány.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Teleszky János pénzügyminiszter ma a következő rendeletet adta ki:

A magyar királyi kormánynak az osztrák császári királyi kormánnyal a törvényhozás jóváhagyása utólagos kieszközlésének fenntartása mellett létesített megállapodásához képest nyolc millió koronát meg nem haladható összeg erejéig két filléres váltópénzermek fognak vasból veretni.

Egy kilogramm vasból 360 darab két filléres fog veretni, a két filléresek átmérője 17 milliméter lesz.

Ezen érmek mindkét államban csakis az illető állam számlájára veretnek.

Mindkét államban összesen 8.000.000 korona erejéig veretendő ezen érmekből a magyar szent korona országában 2.400.000 korona, Ausztriában pedig 5.600.000 korona fog veretni.

A magyar szent korona országában vert vas két filléresek képlapjára a magyar szent korona „Magyar királyi váltópénz” körirattal és a veretés évszáma, hátlapjára pedig tölgyágakkal körülvéve az értékjelzés „2 fillér” és a körmódányai m. kir. pénzverő hivatal ver-

de jegye „K. B.” jő. Az Ausztriában vert vas két filléresek képlapjára ezen állam kis címere, hátlapjára pedig babérágakkal körülvéve az értékjelzés „2” és alája a veretés évszáma jő.

A vas két filléresek karimája sima lesz.

Egyebekben a törvényeknek, illetve az érme- és pénzrendszerre vonatkozó szerződésnek a bronzérmekre vonatkozó rendelkezései a vas két filléres érmekre is alkalmazandók.

Ezen érmek kiadása az osztrák császári királyi pénzügyminiszter urral létesített megállapodáshoz képest 1916. évi november 10-én veszi kezdetét.

VAROS ES MEGYE.

Vannay Gyula tanácsnok

nyugdíjaztatását kéri.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A város törvényhatósági bizottsága holnap tartja rendes havi ülését, melynek tárgysorozatán csak kisebb jelentéktelenebb ügyek foglalkoznak szerepelni. A városi tanács ma délelőtt Varjassy Lajos polgármester elnökletével ülést tartott, melyben a közgyűlés tárgysorozatát készítette elő.

A közgyűlés anyagát nagyrészt felebbezések alkotják. Ezek közt van az aradi Marta gyár felebbezése, mely a közlelmezési bizottság egyik határozatának megváltoztatását kéri. A gyár ugyanis arra kérte a várost, hogy a gyári üzletben a munkásoknak kiadott liszt-, cukor és más élelmiszerek után ne számítson föl a papírzaeszkőkért darabonként 2 fillért. A kérelmet a gyár azzal indokolta meg, hogy a gyári üzlet fenntartását, anugy is a három gyár fedezi. A közlelmezési bizottság azonban elutasította ezt a kérelmet, amit a Marta megfelebbezett és a mai tanácsülés a felebbezésnek elutasítását hozta javaslatba.

Tárgyalta a mai tanácsülés Bing Hugó felebbezését is. A közlelmezési bizottság ugyanis a város sertéseiből 10 darabot átengedett az aradvidéki tanító konviktusnak. Bing Hugó ezt a határozatot megfelebbezte, mert úgy mond, ha a város a sertéseket az intézmények között osztja szét, úgy a város közönsége abból nem fog részesülni, már pedig a város a nagyközönség részére hízaltta a sertéseket. A tanács azonban tekintettel arra, hogy a tanító-konviktus hazafias célokat szolgál, a közlelmezési bizottság határozatát jó áhagyta.

A holnapi közgyűlésen Varjassy Lajos polgármester előterjesztést tesz, hogy a törvényhatósági bizottság Vannay Gyula adóügyi tanácsnok szabadságát december hó 15-ig hosszabbítsa meg. A polgármester a mai tanácsülésen bejelentette, hogy az adóügyi tanácsnok szabadságának letelte után valószínűleg nyugdíjaztatását fogja kérni.

Varjassy Lajos polgármester a holnap tartandó közgyűlés elé benyújtandó jelentésében elmondja, hogy október hó folyamán az Aradon megszállva volt erdélyrészi menekültek nagyobb része eltávozott és pedig vagy visszatértek eredeti lakóhelyükre, vagy pedig más helyre mentek, úgy, hogy október hó végén az Aradon tartózkodó menekültek száma mindössze 1772 volt, ezek közül felnőtt 1309, gyermek 463.

A belügyminiszter újabban a menekültek segélyezésére újabb 30.000 koronát boesájtott rendelkezésre és ezen összegből ugyancsak az átutazó visszatérő menekültek társadalmi segélyben és ezen összegből nyer fedezetet az Aradon eddig közellátásra felvett 136 család 306 családtaggal a rendes napi 1 korona segélyben.

Románia a végsőkig ellentáll.

— Távirati tudósítás. —

A Timesnek jelentik Bukarestből: Romániában egyre terjed az a meggyőződés, hogy az ellenséggel szemben erélyes ellentállást kell tanúsítani. A visszatérő sebesültek az egész országban terjesztik a gyűlöletet a központi hatalmak csapatai ellen és azt mondják, hogy most már bizonytalan, hogy meddig tudja folytatni az ellenség támadásait és hány hadosztály tud küzdeni velünk szemben. De Románia addig nem lehet biztonságban, míg ki nem tűnik, hogy ellenségeinknek mi a szándéka és mennyi az ereje a megvalósításhoz.

Dillon, a Daily Telegraf tudósítója a következőket táviratozza lapjának Rómából: Románia sokat ígérő kemény ellentállást fejt ki, de önámítás lenne azt hinni, hogy a veszély elmúlt. Kétségtelen, hogy a katonai helyzet ha javult is, még mindig elég komoly és minden attól függ, hogy melyik fél kapja előbb a szükséges erősítéseket.

A Secolonak Bukarestből azt táviratozzák, hogy Mackensen a Csernavodával szemben, a Duna balpartján fekvő Feteseit legnehezebb ütegekkel tűz alatt tartja.

A Corriere de la Serának jelentik Bukarestből: A rossz időjárás ellenére is az oláh fronton nagy harcok vannak. Az ellenség az oláhokat az Olt-völgyben és a Prahe-völgyben lassan visszaszorítja.

A kopenhágai Berlingske Tidende jól értesült helyről szerzett információk alapján megállapítja, hogy Románia összes lőszerkészletét Franciaországból kapta. Az oláhok hadianyaga az ágyukon kívül ezer gépfegyverből, egy milliónál több gránátból, számos repülőgépből és autóból áll. Municiójuk jelenleg elég bőven van, úgy, hogy minden kézfegyverre ezernyolcszáz lövedék jut. A franciák az oláh municiógyáraknak nagy mennyiségű nyers anyagot juttattak. A hadüzenet után az oroszok az oláhokat két divízió gyalogsággal és egy divízió lovassággal látták el és ezeket a csapatokat nyomban Dobrudzsába küldötték. *Azóta állandóan szállítják az újabb orosz erősítéseket. Az oláh hadsereg képesnek látszott, hogyha a hadilétszámát kellően kiegészítik, a központiak támadásainak tartóztatására.* A közvélemény Oroszországot és Franciaországot fel akarja menteni attól a vádtól, hogy az oláhokat nem segítették eléggé.

Az orosz határról jelentik: Mihelyt a cár Carskojeselóbból a főhadiszállásra visszatér, nyomban haditanácsot fognak tartani az orosz-oláh határi helyzet következtében. A haditanácsban részt vesznek a cáron kívül Evert vezérkari főnök, Csanda román katonai megbízott, Berthelot, továbbá Franciaország, Anglia és Olaszország nagykövetei és Szerbia, Románia követei. A kamienepodolski haditanács a boluognei haditanács kiegészítéséül fog szolgálni.

Jászai Mari Kürti József tragédiájáról.

(Üldözési mánia. — Családi bajok.)

— Távirati tudósítás. —

Az Aradi Közlöny röviden beszámolt arról, hogy a budapesti Nemzeti Színház tegnap esti előadásán borzalmas és megrázó tragédia történt. A színpad egy borzasztó pillanatban rémületes valósággá változott, a művész, aki Bánk bánt játszotta, megőrült a színpadon. Mint megirtuk, Kürti Józsefet az utolsó felvonás után be kellett szállítani a Lipómezőre.

Jászai Mari, aki a Gertrudis szerepében tegnap este a tragikus sorsu fiatal művészek egyik partnere volt, fővárosi tudósítónk előtt a következőket mondotta a szomorú eseményről:

— Kürti József az utóbbi időben rendkívül ideges volt. Tegnap este nyomban észrevettük, hogy valami baja van Kürtinek, mert, amíg máskor egyszerűen, szelíden beszélt, tegnap mindjárt az előadás elejétől kezdve szinte harsogva, vagy ordítva mondotta el szerepét. Azokban a jelenetekben, ahol szelídek és engedékenyek kellett volna lennie, az asztalt csapkodta kardjával és állandóan hadonászott. Az öltözőjében pedig mindenkivel összeveszett, anélkül, hogy erre a legcsekélyebb oka is lett volna. Az ajtókat csapkodta, nagy lármát okozott az előadás közben is és mikor a színpadra lépett, nem alkalmazkodott ott a szokott megállapodásokhoz, hanem máshova állott. Egy ízben meglökött a vállával. Én azt gondoltam, hogy ittas, bár jól tudtam, hogy sohasem szokott inni.

Ezután normálisan játszott, amíg a királynő megölésének jelenetéhez értünk. Ekkor azonban vérben forgó szemekkel rontott reám s a törével telém döfött. A tör szerencsére francia grátmány volt és pengéje önmagától visszazaladt a markolatba. A karomat megragadta és oly erősen szorította, hogy kénytelen voltam sikoltani. Ettől aztán Kürti magához tért és tovább játszotta a szerepét. Néha azonban tört, zuzott maga körül. Mikor a függönyt leeresztették öltözőjébe rohant és dühöngeni kezdett. Ekkor tört ki rajta valójában a téboly. Roppant nehezen tudták csak megfékezni és letogni, ezután nagy fáradtsággal a rendőrségre vitték. Itt ismét magához tért. Ott volt Tóth Imre igazgató és Hevesi Sándor dr. rendező is, akiknek Kürti neves szemrehányást tett, mert őt odavitték. Kijelentette, hogy *tevédek, ha azt gondolják, hogy megőrült.* Majd annak igazolására, hogy józan, sorra megnevezte a szobában levő butorokat.

A rendőrorvos, akit közben előhívtak, alaposan megvizsgálta a művészt és azután megállapította, hogy őn és közveszélyes őrült. Nagynehezen, azzal az ürüggyel, hogy *hazamennek*, sikerült azután autóból ültetni és kivitték a lipómezői tébolydába. A szomorú utra Hajdu József színész kísérte el Kürtit, aki utközben megint feleszmélt.

— Az isten szerelméért hová visztek, boldognak tartatok s a Lipómezőre visztek? Mindig igaz barátom voltál, mond meg most is az igazat — kérdezte rémülten.

Hajdu csillapítani kezdte, megnyugtatta, hogy csupán az idegei nincsenek rendben, kezelés céljából szanatóriumba kellene szállítani, arra azonban nincsen pénz. Így most elmennek a lipómezői elmeógyógyintézetbe, ahol pár nap alatt teljesen rendbe fogják hozni, ingyen. Kürti

erre lecsillapult, úgy, hogy minden ellenkezés nélkül beszállíthatták a tébolydába. Az éjszakai itt nyugodtan töltötte el és az orvosok ma tüzetesen megvizsgálták.

Kürti József viselkedése már régóta feltűnő volt. Nagyon ingerlékeny volt az utóbbi időben és a legcsekélyebb dolgok miatt haragra gyult. *Az üldözési mánia tünetei* kezdtek rajta mutatkozni.

A napokban történt, hogy Rajnai Gábor, a Nemzeti Színház tagja hazajött a Tátrából, ahol betegsége után üdült és meglátva Kürtit a színház előtt, a régi barátságával így szólította meg:

— Szervusz Jósikám, de rég nem láttalak!

Kürti végignézett Rajnain, aztán hidegen így felelt:

— Ez magánügy!

Kollégáinak ezen az eseten kívül is többször feltűnt különös viselkedése, feltűnő ingerlékenysége.

Kürti József több mint tíz éve a Thália társaságnál tűnt fel, ahol Szemere György Szilomházban című darabjának főszerepét játszotta. Onnan vidékre került, Kövessy Albert pécsi társulatához, ahol hihetetlen anyagi nyomoruságban küzdött, kis kórta szerepeket játszott. Beöthy László pár évvel ezelőtt hozta őt fel a Magyar Színházhoz. Fölfedezte és kelőképp értékelte is Kürti József pompás tehetségét. Amikor a Magyar Színház társulata Reinhardt rendezésében a cirkuszban játszotta Ödipusz király-t, Kürti lett a szofokleszi tragédia főszerepe. Alakítása szenzációs esemény volt. Reinhardt felszólította, hogy térjen át német színpadra. Kürti itthon maradt, két évvel utóbb a Nemzeti tagja lett, ahol kezdetől fogva elsőrendű szerepekben foglalkoztatták.

A háboru elején közkatonaként hadbavonult Kürti. Több hónapig katonáskodott, sokat szenvedett, amikor a színház újra játszani kezdett, hazahozták.

Pár hónapig volt itthon és ekkor felesége, akit még vidéki segédszínész korában vett nőül, elvált tőle, az asszonytól maradt Kürti két gyönyörű gyermeke is. A válás nagyon megrendítette a művészt. Igen restellte a dolgot, kerülte az embereket és fokozottabb ambícióval foglalkozott pályájával. A tavalyi télen szinte óriássá nőtt három új szerepében, a „Bánk-bán“-ban, a Hevesi-féle Madonna rózsája condottierejében és a „Fehér felhő“ tizedesében. Egyformán ünnepelte őt kritika és közönség, csodálattal nézték őt pályatársai. De legnagyobb sikerei közben szinte megalomániássá vált Kürti. *Az volt a rögeszméje, hogy üldözik, a színészek összeesküdnek ellene, elrontják szerepének végszavait, ellene játszanak.* Különösen, ha Bánkot játszotta, (és ezt a szerepét ambicionálta minden közt a leginkább) volt izgatott és a tavaszon a „Bánk-bán“ egyik előadása alatt megpofozta szabóját, oly rémesen üvöltött a folyosókon, hogy le kellett eresztetni a vasfüggönyt. A nyarat vidéken töltötte. Amikor őszkor visszatért, tele volt keserűséggel, mindenkire panaszkodott, mindenkiben ellenségét látta. Feleségét most már ritkábban említette, de annál többet zugolódott a színészek ellen. Ez azonban úgy látszik nem volt az igazi, csak kivetítődése volt exaltált állapotának, valóban családi szerencsétlenség dulta és kinozta őt.

Pénteken délelőtt a Magyar Színház főpróbáján volt. Jókedvű volt, derűs, közlékeny. Jellegzetes kerek tatáros arca, amely oly igen kvalifikálta őt a magyar hőszerepekre, szinte sugárzott a megelégedéstől. Azóta tegnap este lépett fel először.

Idősb Neuman Adolf báró nyolcvan éves

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Idősb Neuman Adolf báró, a Neuman család szeniora a pátriárkák korának küszöbéhez érkezett el. Teljes testi és szellemi frissességben készül megünnepelni a monarchia közgazdasági életének eme kiválósága, születésének nyolcvanadik évfordulóját. Vele együtt halálját fejezi ki az isteni gondviselés iránt Arad egész társadalmát, hogy ezt a családot és benne olyan férfiakat adott a hazának és a városnak, mint a Neuman bárók és mint idősb Neuman Adolf báró. A nevezetes évforduló alkalmából, úgy, mint mindig, most is az emberbaráti szeretetnek, a jótékonytábornokhoz járul az ünneplő családtag és alapítványokkal, adományokkal teszi feledhetlenné azt az időpontot, melyben életének egyik határkövéhez ért.

A világhírű Neuman Testvérek cégnek legidősebb főnöktársa, kora ifjúsága óta, épügy, mint a család minden tagja, vett részt a hatalmas ipartelepek fejlesztésében és felvirágoztatásában. Az ő tevékenységének tere csak rövid ideig volt Arad, azonban az alapításnak, a magvetésnek, nehéz munkájával, a kezdet nehézségeivel küzdő fiatal gyáros, az akkor bírálatra hivatott tényezők feljegyzése szerint, már rendelkezett azzal a széles látókörrrel, nagy szaktudással és energiával, mely ennek a világhírűvé vált vállalkozásnak felvirágoztatásához elengedhetetlen szükségesség volt. Husz esztendeig dolgozott Aradon, majd néhány évi budapesti tartózkodás után Bécsbe költözött és vezetőjévé lett a cég ausztriai exozitúrájának, ahol az osztrák és már akkor fejlettebb iparral szemben szerencsésen tudta felvenni a versenyt.

Az ő bécsi működése igen érdekes fejezete a magyar hitel és közgazdasági élet fejlődésének. A negyven év előtti Bécs Magyarországot, a szónak nem a legjobb értelmében, tekintette provinciának, és kialakulásának első stádiumában levő közgazdasági életünk a külföldi hitel hiányában, igen sok nehézséggel volt kénytelen megküzdeni. Bécs nem a legjobb véleményvel volt felülünk és ha ez ma már másképp van, úgy ennek a felfogásnak megváltoztatásához igen fontos szerepe jutott idősb. Neuman Adolf bárónak. Reális tények kapcsán meg tudta győzni az osztrák National Bank, teljes hatalmu kormányzóját, Lukhámot arról, hogy a magyar vidéki városok nagy, de kiaknázatlan gazdasági erejével érdemes törődni és foglalkozni, érdemes azokat megfelelő olcsó hitellel támogatni. Így jutott Aradnak több pénzintézete és magáncege kedvező összeköttetésbe az említett bécsi bankkal és az út, amelyet a jubiláns tört meg, egy sohasem sejtett fejlődéshez vezetett.

Idősb Neuman Adolf báró eme egyik közgazdasági tevékenysége is azt mutatja, hogy külföldön is hűségese fia maradhat a hazának az, aki az erők hatalmának következtében polgártársai fölé emelkedik. A Neuman Testvérek cég legnagyobb morális ereje csakugyan abban áll, hogy tudatosan s programmszerűen törekszik a hazai gazdasági erők hasznosítására. Csak arra kell rámutatni, hogy ők alapították a speciális magyar gyáraik mellett az aradi textil-gyárat is, amely szintén a magyar népnek szerez tiszteletet mindenütt. A család minden tagja, így a Bécsben élő seniornak fia, Neuman Alfred báró itthon dolgozik és szolgál ernyedetlen szorgalmával mintaképpül mindenkinek.

Mint említettük, a család eme kimagasló tagjának ünnepe alkalmából, azzal teszi emlékeztetessé a születésnapot, hogy országos és lokális jótékonycélu adományokat juttat el azoknak az intézményeknek, amelyek eddig is részesültek ennek a fennköltten gondolkodó, nemesen érző családnak bőkezű támogatásában. A december 6-án nyolcvan esztendőt elérő báró a következő alapítványokat tette és adományokat nyújtotta ma:

Varjassy Lajos polgármester kezeihez 10.000 koronát. Ebből 4000 korona 1916. december 6-án a városi szegények között kerül kipsztásra, 4000 korona az aradi hadbavonultak hátramaradottainak támogatására szolgál, 2000 korona az aradi hadiárvaik javára lesz fordítandó.

Kintzig János főispán kezeihez 5000 koronát, Erdélyben az ellenség által feldúlt helységek újbóli felépítési céljaira.

Vörös Kereszt Egylet céljaira Vásárhelyi Jankának 5000 koronát.

Aradi nővédelmi egylet céljaira Baross Boriskának 500 koronát.

A főgimnáziumnak 150 koronát jutalomdíjjal azon VIII. osztálybeli tanulónak, aki a történelemből a legnagyobb szorgalmat fejté ki. Ezen összeg minden év május 30-án lesz fizetendő. A főreáliskolának 150 koronát jutalomdíjjal azon VIII. osztálybeli tanulónak, aki a természettan és mennyiségtanból a legnagyobb szorgalmat fejté ki. Ezen összeg minden év május 30-án lesz fizetendő.

A felsőkereskedelmi iskola igazgatóságának 4000 korona 6 százalékos hadikölcsönkötvény „id. báró Neuman Adolf” alapítványt kapott oly rendeltetéssel, hogy ezen összeg kamatai évenként az intézet egy-egy tanulójának adandó ki, aki a német nyelvben és német kereskedelmi levelezésben a legjobb eredményt fejté ki.

Weisz Dávid elnök kezeihez a Chewra Kadischának 10.000 korona értékű 6 százalékos hadikölcsön alapítványra.

Nemess Zsigmond dr. hitközségi elnök kezeihez 2000 korona értékű 6 százalékos hadikölcsön az aradi izraelita árvaház javára.

Aradi izraelita nőegylet elnökségének 2000 korona értékű 6 százalékos hadikölcsön és 1000 korona készpénzt gyorssegélyre.

Izraelita jótékony egyletnek Hegyi Albert elnök kezeihez 3000 korona értékű 6 százalékos hadikölcsön és 500 korona készpénzben ruha segélyre.

Az izraelita patronázs egyesületnek Deutsch Andor elnök kezeihez 500 korona értékű 6 százalékos hadikölcsönkötvény, mely összeg alapítványként az aradi izraelita patronázs egyesület alapítókéje gyarapítására szolgál.

A Budapesti Ujságírók Egyesületének alapítvány céljaira 10.000 korona. Ennek kamatai szolgálnak a következő években egy, a háboruban elesett ujságíró árvájának neveltetési költsége pótlékául. Utóbb a kamatok évenként egy-egy ujságírónak adassanak, aki egy németországi tanulmány utra készül.

3000 korona Fábry Sándor dr.-nak, az aradi ujságírók egyesülete elnökének kezébe háborús segélyekre.

EGYESULETI ÉLET.

(*) Az Aradi Kereskedelmi Testület választmánya e hó 8-án, szerdán délután fél hatkor a Felső Kereskedelmi iskola tanácstermében ülést

tart, amelyre a tagokat meghívja az elnökség. A választmány a hadiárva-otthon létesítéséről tanácskozik.

Nem került kézre a banktolvaj.

— Távirati tudósítás. —

Mai lapunkban jelentettük azt a vakmerő lopást, melyet tegnap délből a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank terhére követtek el. Egy tizenhét éves fiatal ember a nyílt utcán, fényes nappal, a Lipót város legforgalmasabb pontján a Kereskedelmi Bank két alkalmazottjától hamis ürüggyel elcsalta a pénzintézet negyvenhétézer koronát tartalmazó bőrtáskáját, megugrott és eltűnt. A rendőrség energikusan fogott hozzá a nyomozáshoz, de még semmi pozitív nyom nincs a kezében.

A főkapitányságon — mint fővárosi tudósítónk jelenti — az éjszaka folyamán újból kihallgatták Lévay Pált és Vantulek Károlyt a bank tisztviselőjét és szolgáját, akik a beváltott ezreket a központból elhozták és a kiktől a tettes elcsalta. Az éjszakai kihallgatáson mind a ketten módosítottak előbbi vallomásukon. Lévay kijelentette, hogy előző vallomását vissza kell vonnia, mert akkor annyira izgatott volt, hogy nem tudta higgadtan elmondani az esetet. Az álszolgát nem tartotta gyanusnak, semmi oka se volt rá, hogy ne higgyen neki. A Fürdő-utcában átment az Erzsébet-téri oldalra, a szolga a tulsó oldalon maradt. Amikor a térre be akart fordulni, kereste a szolgát, de nem volt sehol.

Sokkal jelentősebb Vantulek vallomása. A szolga a következőket mondotta el: A pénztáskát nem akarta átadni az ál-szolgának, de ekkor Lévay rászólt, hogy adja át a táskát. — Föltételesem vagyok — mondotta Lévay — követelem, hogy adja át a táskát.

Erre kénytelen volt engedelmessé válni, de nyomban bement a központba, hogy jelentkezzék.

Ma korán reggel folytatták a nyomozást. A kihallgatások egész nap folytak, a főváros minden részén járnak a nyomok után. Vantulek szolga, aki ezelőtt fogházor volt, teljesen pontos személyleírást adott a csalóról, mely személyleírás teljesen ellenkezője annak, amit Lévay hivatalnok adott. Megállapították, hogy tegnap feltűnően sokat ácsorgott a fiók-bank előtt valaki. Egy régebben elbocsájtott szolgára vélnek mostan erről ráismerni. A nyomozás azonban egyelőre holtponton jutott. A bank ezer korona jutalmat tűzött ki annak, aki helyes nyomra vezet a rendőrséget és ha a pénz megkerül, újabb ezer koronát kap a nyomra vezető. Vantuleket ma délután szabadlábra helyezték, míg Lévay, noha gyanusítani sem lehet, egyelőre a rendőrség őrizetében maradt.

Egy későbbben érkezett táviratunk arról ad hírt, hogy a gyanu ma Lévay Pál hivatalnokra, illetve ennek egyik barátjára irányult. Kiderült azonban, hogy Lévay barátja, akire teljesen ráillik a Vantulek által adott személyleírás, csendes, jóra való diákember, akit a detektívek lakásában, szorgalmasan tanulva találtak. A nyomozást most kiterjesztik az egyenruha megszerzésének kérdésére, miután a család egy vadonatúj ruhában, a kereskedelmi bank szolgáinak egyenruhájában követte el a lopást. Most azt nyomozzák, hogy hol és ki rendelt ilyen ruhát.

Hol vannak a lengyel koronázási jelvények?

(Bethmann-Hollveg a lengyel királyságról.)

— Távirati tudósítás. —

Stamirovszky lovag, a magyar-lengyel bizottság elnöke, a lengyel alkotmány alapos ismerője jelentette ki, hogy a lengyel korona és a kard, melyek Böleslaw hajdani lengyel királynak hagyományai, s a dárta, a mellyel Szent Marciust megölték, s amelyek a lengyelek szent koronázási jelvényei: 1792-ben, Krakó ostromakor eltűntek. *Mindig csupán három kiváló lengyel hazafi tudta, hogy hol rejtgetik e titkot, s ezek csupán csak akkor tedhetik fel ezt, hogyha visszaállítják a független Lengyelországot, s királyt koronáznak.*

AWolff-ügynökség jelenti: Bethmann-Hollveg birodalmi kancellár a kancellári palota tanácskozó termében október 28-án fogadta Brudzinski, a vársói egyetem rektorát, Lempiekit volt dumaképviselőt, Chmiekewski Varsó másodpolgármesterét, Dzierzbicki herceg alelnököt, Dickstein tanárt, Ronkier grófot a fősegítő bizottság elnökét és Radzivi hereget a milícia intézőjét. A küldöttség tagjait bemutatták a birodalmi kancellárnak, aki a következő szavakat intézte hozzájuk:

— Uraim! Szívesen teljesítettem kívánságukat, hogy fogadjam önöket. Örülök, hogy abban a történelmi teremben, amely negyven évvel ezelőtt nagy események színhelye volt, üdvözölhetem önöket. Tetszésükre bizhatom, hogy kifejezést adjanak annak a gondolatnak, amely idehozta önöket.

— Ezután Brudzinski tanár beszédet mondott, amely azonos azzal, amelyet Bécsben mint ugyanannak a küldöttségnek vezetője Burián István báró külügyminiszterhez intézett.

— A kancellár a következőket válaszolta.

— Uraim! Kívánságaik kifejezését tudomásul vettem. Végső céljaikban azok találkoznak a nagy központi hatalmak szándékaival. A szövetséges országok, amelyeknek kezében tette az óriási háboru sorsa a lengyel föld birtokát, *hajlandók a lengyel államot király uralma alatt, lengyel hadsereggel, szoros kapcsolatban a szövetséges hatalmakhoz, nevezetesen katonai tekintetben is, feltámasztani.* Oly államot akarunk, amelynek határain belül utját fogjuk egyengetni a lengyel óhajításoknak, amelyek nemzeti, kulturális, és önálló életre irányulnak. Ameddig a harc tombol, amely néhány mértőldnyire a küzdelem frontja mögött az összes életkörményeket befolyásolja, az állam határait nem lehet megállapítani és magát az államot sem lehet végleg megalakítani. Csak békében lehet majd a művet megteremteni s befejezni. Ezért nem lenetseges, hogy az önök által imént előterjesztett részletes kívánságokba egyenként belemenjenek. Fenszernetek amaz egy évi idő alatt, amióta mi az ország egy részét kormányozzuk, hogy azon taradozunk, hogy ne csak a nép egész életét telepítsuk újra, amennyire ez a háboru által támasztott kemény köve-

telmények mellett lehetséges, de arra is törekszünk, hogy a *lengyel önkormányzat fokozatos megalkotása által* oly berendezéseket létesítsünk és folytatlagosan kiépítsünk, amelyek alapját és szilárd vázát készítsék elő, annak a pillanatnak, amikor az állam megalakítása befejezhető lesz. Az e tekintetben teljesítendő előmunkálatot közös tevékenységgel, kölcsönös megértéssel kell elvégeznünk. Ugyanúgy, miként jövőbeli barátságos szomszédi viszonyunk az állami és politikai, valamint a gazdasági élet nagy céljainak közösségében fogja elérni rendeltetését. Teljes bizalommal hozták meg a szövetséges birodalmak elhatározásukat, mert bizonyosak abban, hogy a bizalom viszonzással találkozik. Szilárd reményünk az, hogy a lengyelek bizalommal fogják várni sorsukat a szövetséges birodalmak kezéből és majd vállvetve velünk működnek közre a kivívott eredmények biztosításában, a nagy cél végleges elérésében. Isten juttassa sikerre művünket.

A Journál de Geneve, az oszozbarát lengyelek szócsove azt fejtegeti, hogy a lengyeleknek a központi hatalmak hadseregébe való besorozása a népjogon ejtett sérelem és az igazi lengyel hazafiak a besorozottakat joggal tekinthetik árulóknak.

Házbér emelések Aradon.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A fővárosi lapok napok óta hosszú közleményekben számolnak be arról a mozgalomról, amelyet Budapest számos háztulajdonosa indított a házbérek felemelése érdekében. Ismeretes, hogy a főváros egyik legnagyobb bérpalotájában, a Palatinusban csaknem 50 százalékkal emelték fel a lakbéréket és a gondnok a következő lelketlen alternatíva elé állította a lakókat: vagy beleegyeznek e hó 10-éig a stájerolásba, vagy pedig felmondja a lakást. A palota lakói nem nyugodtak bele a zsebük ellen intézett eme támadásba, hanem gyűlést tartottak és a Palatinus r.-t. igazgatóságához fordultak, rámutatva a követelés jogtalan voltára.

Hasonló elitélendő mozgalom észlelhető most Aradon. Néhány háztulajdonos nem törődve a súlyos megélhetési viszonyokkal, a melyeket különösen a kifizetésű tisztviselőknek kell elszenvedni, a házbéremelés gondolatával foglalkozott és több helyen már be is jelentették a stájerolást. Az első emelést a Deák Ferenc- és Weitzer János-utca között elterülő átjáró udvarral bíró görög katolikus bérpalota gondnoka eszközölte, aki értesülésünk szerint nagyobb százalékos házbéremeléssel lépett elő és kijelentette a lakóknak, hogy amennyiben e hó 15-éig nem fogadják el a súlyos feltételeket, akkor május 1-ére felmondja a lakást.

Munkatársunk felkereste az ügyben Fenyves Józsefet, a ház gondnokát, aki a következőket mondotta el:

A házat öt évvel ezelőtt fiam, aki építész mérnök, építette fel. Az egyházzal egyez-

séget kötött, hogy 520.000 koronáért felépít a telket és a görög katolikus templomot. A szerződést megkötötték, azonban a püspök azt megváltoztatta és csak 450.000 koronát volt hajlandó adni a ház és a templom felépítésére. Ekkor azonban már hozzáfogtak az építéshez, úgy, hogy fiam nem léphetett vissza a munkától. Az első szerződésben ötven évre kapta fiam a házat bérbe, míg a másodikban csak husz évre. A házat felépítette fiam, a templomot is, sőt ehhez kellett még építenie egy paplakot is. A vállalkozás természetesen nagyon rosszul sikerült és már eddig is egy vagyont tizettünk rá. Mikor a ház elkészült, a lakásokat bérbe adtuk, de nagyon alacsony bérek mellett, mert hiszen annak már öt éve és akkor még jobbak voltak a viszonyok. A lehető legalacsonyabb bérek mellett modern, gyönyörű szép lakásokat kaptak a lakók és csak azért adták a lakásokat ki olyan olcsón, hogy nem maradjon egy lakás sem üres. Többnyire három éves szerződéseket kötöttünk a lakókkal, gondolva, hogy három év múlva felemelhetjük a lakások bérét. A három év elteltével benne voltunk az első háborus évben. A béreket ekkor nem emelhetjük, pedig az építkezésre eddig ráfizetett nyolevannegyezer koronából szeretnünk volna valamit behozni. Vártunk egészen mostanáig és most is várunk. Most mindössze az történt, hogy azokat a lakókat, akik különösen olcsón bírák lakásukat, értesítettük arról, hogy a jövő év május elsején felemeljük lakbérüket, *tíz, maximum tizenöt százalékkal.* Az összes lakbéremelés az egész házban, a harmincnyolc lakónál 3200 koronát jelent, tehát ez mutatja legjobban, hogy a lakbéremelés a lehető legcsekélyebb. Méltányosságból tettük azt is, hogy május 1-ére emeljük a lakások bérét, mert hiszen addig a viszonyok valószínűleg meg fognak javulni és azt gondoltuk, ha mégis valamelyik lakó magának tartaná a bért, addig elég ideje lenne új lakás nézéséhez. De különben egy-két lakó kivételével már is mind, örömmel kötötte meg az új szerződést. Örültek, hogy eddig alacsony bér mellett lakhattak és azt várták, hogy sokkal nagyobb lesz az emelés. Ez bizonyítja tehát legjobban, hogy sem igazságtalanság, sem pedig méltánytalanság nem történt nálunk.

Az elmondottakat s különösen azt, hogy a házbéremelés évi összege 3200 korona, Fenyves könyveivel s írásaival igazolta.

A függetlenségi-párt városatyá jelölő ülése.

Az aradi függetlenségi párt ma este Vizer Lajos elnöklésével ülést tartott, hogy a vasárnapi városatyá választások kérdésével foglalkozzék. A kérdés egy ízben már a megbeszélés tárgyát alkotta és a párt akkor úgy határozott, hogy az első kerületben amaga részéről nem állít hivatalos jelöltet, hanem a magán-tisztviselők egyesületének elnökét, Bokor Alajost támogatja, míg a negyedik kerületben megüresedett mandátum kérdése nem is alkotja az említett pártgyűlés határozatának tárgyát. Ugy látszik, hogy az első kerületi függetlenségi párti választók időközben más álláspontra helyezkedtek és tegnap este megbeszélést tartottak, amelyen az a vélemény jutott kifejezésre, hogy a párt vegyen részt saját jelöltjének nevével a választásban. Vizer Lajos pártelnök ma estére a Központi szállodában ülésre hívta össze a végrehajtó bizottságot és ott tudomásul adta a változást. A végrehajtó bizottság ennek következtében megváltoztatta előbb hozott határozatát és kimondotta, hogy ifju Müller József gyárost, a függetlenségi-párt első kerületi városatyá jelöltjének ajánlja a párttagoknak.

HIREK. LEGÚJABB.

Erkezett reggel 3 órakor.

Amsterdam. Az angol admirális jelenté, hogy egy angol tengeralattjáró az északi-tengeren egy dreadnought típusú német csatahajót megtorpedózott és megrongált.

A Secolónak jelentik Párisból: Az entente vezérek párisi találkozója most már befejezett tény. Az entente újabban a politikai tényezők összejövetelét is tervezi ugyanerre az időre.

Budapest. A sajtóhadiszállásról jelentik, hogy a román vezérkar legutóbbi hivatalos jelentése a következő: A Buzen völgyben harcok vannak. A Prabo-völgyben az ellenség támadásait visszavertük. Itt még folyik a harc. Az Olt balpartján, Racovicinál heves küzdelmek folynak. A Jul völgyben az ellenség erősítéseket kapott, üldözését megszakítottuk. A déli front: A Duna mentén tüzerharc. Dobrudzsában elfretelt csapatrészeink az ellenséget visszavonulásra kényszerítették. Az ellenség Daoni, Carlieu, Raman és Haidar falvakat felgyújtotta.

Szófia. Hivatalos jelentés. Macedon-front. A Cerna hajlásban tüzerharc. Ellenséges repülő frontunk mögött élénk, de sikertelen tevékenységet fejtenek ki. Román-front: A Duna mentén helyenként tüzerharc és gyalogsági tüzelés. A Golemkaifut sziget mögött tüzerharcunk több uszályhajót elpusztított. Dobrudzsában jelentéktelen csatározások. Konstanzában az orosz flotta november 2-án és 4-én bombázásával nagy károkat okozott.

— **Egy havi közigazgatás.** Arad város és a vármegye közigazgatási bizottságai ma rendes havi ülést tartottak, melyen a sablonos havi jelentéseken kívül, semmi fontosabb tárgy nem szerepelt. A város közigazgatási bizottságának üléséből mindössze azt találjuk említésre méltónak, hogy Kehrler Károly tanfelügyelő bejelentette, hogy a közoktatásügyi miniszter jövőhagyólag tudomásul vette, hogy Glatzfelder Gyula dr. csanádgyházmegyei püspök Aradon polgári leányiskolát létesített, melynek első osztálya már működésben van.

— **Egy aradi ügyvéd hősi halála.** Néhány nappal ezelőtt elterjedt Aradon annak a híre, hogy Lengyel Gyula dr., aradi ügyvéd, az aradi Katholikus Kör volt ügyésze, a romániai harcokban hősi halált halt. Kevés idővel ezelőtt Aradra érkezett Lengyel Gyula dr. népfelkelő főhadnagy szolgálja, aki Müttermüller Ferenc aradi zenetanárnak, a főhadnagy sógorának a következőket mondta el:

— Lengyel dr. mint a gyulai második honvédszázad egyik századának parancsnoka, október 17-én részt vett a névezetes ojtózi szorosí véres harcokban és századával együtt vitézül szállott szembe a tulerőben lévő ellenséggel. A szolgálta szerint a főhadnagy a bal tüle tövén golyót kapott és eszméletlenül terült el a lövészárokból. Hogy később mi történt, arról a szolgálta nem tud felvilágosítást adni, mert balkarján megsebesült és nemsokára Aradra hozták.

Ez előadás alapján Müttermüller több irányban tudakozódott és néhány nappal ezelőtt egyik kapitánytól azt a távirati értesítést kapta, hogy sógora, akit a kapitány személyesen ismert, tényleg hősi halált halt az ojtózi szorosnál lefolyt küzdelemben. Holttestét a szoros közelében hantolták el. Müttermüllerre a szolgálta előadása azt a benyomást tette, mint ha nem egészen precízen tudná a főhadnagy elesésének adatait. Lengyel dr. a mozgósítás alkalmával vonult hadba és előbb a Szeremségben állomásozott, majd zászlóaljával együtt

szerb földre vonult és részt vett a Belgrádról vivott harcokban.

— **A teljes kávé eltöltése Aradon.** Arad város tanácsa ma tartott ülésén foglalkozott a legutóbbi közéleti bizottság ülésének fontosabb határozataival is, ezek között elsősorban azzal a javaslattal, hogy a polgármester rendelje el Aradon, a tejjinségre való tekintettel, hogy a kávéházakban, cukrászdákban délelőtt 11 órától, este 9 óráig uzsonnakávé, vagy tejjel készített italokat ne szolgáljanak fel. A tanács a bizottság javaslatának helyt adott s elhatározta, hogy az uzsonnakávé felszolgáltatását e hó 15-étől eltöltje. A tanácsülés elhatározta még azt is, hogy az újabb lisztüzleteket nem fogja megnyitni, azért, mert a város a lisztelosztás kérdésében a kereskedelmi és iparkamarától kért részletes véleményt és a tanács csakis ennek a véleménynek alapján akar dönteni az új hatósági üzletek megnyitásáról. A közigazgatási bizottságnak azt a határozatát, hogy a tisztviselők részére az Aulich Lajos utcában külön hatósági üzletet nyitnak, jóváhagyta.

— **Újví bekére fogadnak Amerikában.** Hágából jelentik: Mint a „Times” írja, Amerikában valóságos fogadás-láz győtri az embereket. Boldog és boldogtalan nagy összegeket kökázta azért, hogy neki legyen igazsága. A fogadások a körül forognak, hogy ki lesz az Egyesült-Államok elnöke és hogy mikor ér véget a háború. Kitünt, hogy az optimisták túlnyomó nagy számban vannak a pesszimisták között. A legtöbben arra fogadnak, hogy 1917. január 1-ére meg lesz Európában a béke. A fogadók között sok furcsa ember is akad, például J. Th. Thomson, aki ellenfelének ezer dollárja ellen azt a kötelezettséget vállalta, hogy ha január elsejéig nem indul meg az általános béketárgyalás, fejtelet jár végig hosszabban egy newyorki utcát. Sokan azt kökötötték le, hogy ha nem lesz igazuk, leszoknak szenvedélyeikről, a dohányról, az ivásról, s egy öreg miss arra köktelezte magát, hogy megvalik kedvenc kutyájától. Se szeri, se száma azoknak, akik sportszolgáltatásokat kötöttek le. Gyalogutat Newyorktól San-Franciscoig és vissza. A fogadásoktól függetlenül gazdag emberek hatalmas összegeknek jótékony célra való fordítására tettek fogadalmat, ha eljön a béke. Nagy a száma azoknak is, akik arra fogadtak, hogy az európai békét Amerikában kökik, ami Amerika diadalát jelentené. Akkora összegek fogtak e fogadások révén gazdát cserélni, hogy három összelőtt fiandriai várost föl lehetne építeni rajtuk.

— **Hadijótékonyág.** A gyoroki állami elemi iskola egyik osztálya október hónapban 6 koronát gyűjtött, amelyet Stampa Józsefné tanítónő az aradmegyei rokkant katonák részére küldött el. — Vnag János őrmester a 33. gyalogezred 2. századában, 7 korona 50 fillért küldött a vak katonáknak. Az Aradi Közlöny kiadóhivatala az összeget rendeltetési helyére juttatja.

— **A „Deutschland” rakomány.** Newyorkból jelentik: A new-londoni vámhivatal közli, hogy a „Deutschland” német kereskedelmi tengeralattjáró körülbelül tíz millió dollár értékű rakományt hozott Amerikába.

— **Arad — Erdélyért.** Az oláh betörések által elpusztított erdélyi falvak felépítésére újabban a következő adományok érkeztek: Amtzig János főispán hivatalába: Id. Neuman Adolf báró 5000, Weisz Mór és fia 1000, Kneffel Lajos és neje 600, Varjassy Lajos polgármester 100, Koiozza Viktor 250, Schreier Viktor és neje 200, Lóvi Mór 200, Dános Gyula 100, Meer Mór és fia 100, Dengl Lajos és neje 50, Sugár Jenő dr. 20, Keppich Zsigmond 20, Fischer Antal, halottak napjára szánt koszoru megváltása címén 20 korona.

— **Kürti József állapota javul.** Éjjel jelenti fővárosi tudósítónk: Kürti József állapota reményteljes. Néha vannak világos percei. Orvosai remélik, hogy felgyógyul.

— **Karácsonyi albumokra előjegyzést** el fogad Kerpet könyvkereskedése. 3549

— **Öt napl elzárás az 52 filléres kávéért.** Mig az aradi rendőrség arra az álláspontra helyezkedik, hogy a kávéház luxus és eme kényelmes axiomával lerázza magáról a felelősséget a közönséggel szemben, amely nyög az elviselhetetlen drágaság miatt, addig másutt egészségesebb és természetesebb szerepet játszik a policia: A Magyar Tudósító jelenti: A székesfehérvári rendőrkapitány Marosi Gerzson kávést 5 napi elzárásra és 100 korona pénzbüntetésre ítélte, mert a reggeli és az uzsonnakávé árát 52 fillerre emelte fel. Marosi Aradon volt kávé. Ő rendezte be és nyitotta meg a renovált Hungáriát, ahol ma már a kávé rég elfelejtette, hogy valamikor 52 fillérbe is kerülhetett. Az aradi kávé sokkal magasabban hordja a fejét. Jól teszi, mig töle a rendőrség e jogát el nem veszi.

— **A „Szipéria” óriási sikere az Apollóban.** A háborus években moziüzletnek meg nem volt olyan óriási sikere, mint az Apolló szenzációjának: Szipériának. Ma már délután nem lehetett jegyet kapni az esti előadásra s az előbbi két előadás is utolsó helyig megtelt nézőtér előtt folyt le. A mai napon tömeges előjegyzéseket vettek fel az Apolló pénztárai a szerdai és a csütörtöki előadásokra is. Az igazgatóság kénytelen ismételt hangoztatni, hogy aki okvetlenül meg akarja nézni ezt a monumentális képet, az a délutáni (5 és 7 óras) előadások jegyeit előjegyzésekben foglalhatják. Azért hangsúlyozza ezt az igazgatóság, mert ma is több száz ember, aki nem gondoskodott előre jegyről, kénytelen volt anélkül hazatérni, hogy láthatta volna Szipériát. A publikum elragadtatással beszél arról a képről, amely a kiállításban s főveteleiben minden képzeletet fölülmul, a cselekménye pedig az orosz zsarnokság megdöbentő, sötét képeit hozza elénk, a lélekzetet is visszafőtő érdekességgel megírt történet keretében. Az Apolló-színház vezetést és szervezetét dicséri, hogy a világ moziacainak legnagyobb filmjét a legelőkelőbb fővárosi mozgószínházzal, a Royal-Apollóval egy napon mutatta be. Nincs a vidéken mozi-színház, amely hasonló dolgot tudna művelni. 3

— **Ehhalasztották a teadélután.** Az Aradi Polgári Jótékony Nőegylet vezetősége a november 12-ére tervezett jótékony célú teadélutánját — tekintettel a Kölosey Egyesület illusztris vendége, Cholnoky Jenő aznap előadására — december 8-ikára halasztotta.

— **Mindenki keresse fel Fischer Simon** Nagyaruházát a Szabadság-téren. Trikók, harisnyák, férfi ingek, kalapok nagy választékban, gyermek-kocsik gyári raktáron. 5628

Konstantin nem fogadta az angol követet.

(Lefoglalja az entente a görög flottát.)

— **Távirati tudósítás.** —

A Daily Telegraphnak jelentik Athénből: A kormány attól fél, hogy Teszália és Epirusz, melyeknek lakossága érzelmeiben teljesen a forradalmárokkal tart, a Venizelisták előrenyomulása következtében el fog szakadni az anyaországtól.

A Daily Telegraphnak jelentik Athénből: Szombaton délután Keratsiniben a görög könnyű flottára kitűzték a francia lobogót. Este a király elnöklésével koronatanács volt, melyen a miniszterek, továbbá Zaimis, Dragumis, Skuludis és Dimitrikopolus exminiszterek vettek részt. Az angol követ a koronatanács előtt kihallgatást kért a királytól, aki azonban nem fogadta a követet. A tanácskozás után a miniszterelnök közölte Elliot angol követtel, hogy Fournet admirális a görög flottának felhasználásáról szóló követelésére a választ holnap kapja meg. A tudósító arról értesül, hogy a válasz elutasító lesz.

A Daily Telegraphnak jelentik Szalonikiból: Roques francia hadügyminiszter november 1-én ideérkezett és azonnali elutazott a frontra a csapatok megszemlélésére.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

Kimutatás
az Aradi polgári takarékpénztár
részvénytársaság

zálogleveleiről
(az 1876. évi XXXVI. t.-c. 29. §-a értelmében.)

Az 1916. évi október hó 31-iki állomány szerint
kitesz:

Az intézet forgalomban levő
zálogleveleinek összege . . . K 5,591.200.—

A záloglevelek biztosítására
szolgáló kölcsönök összege K 6,017.943.51

Az ingatlanok értéke, melyek
alapján a kölcsönök engedé-
lyeztettek K 18,098.513.69

A záloglevelek külön bizto-
sítására szolgál ezen felül a
takarékpénztár tulajdonát
képező záloglevél-biztosítási
alap, mely a következő ér-
tekekben van elhelyezve:

557.500 K n. é. 4°/_o-os magyar
koronajáradék a 76.— . . . K 428.700.—

Kelt Aradon, 1916. november 7-én

Aradi Polgári Takarékpénztár Részvénytársaság
igazgatósága.

5709

= 180 kilogramm bőr az aradi kereske-
dőknek. Mint ismeretes, a kereskedelmi minisz-
ter intézkedése folytán megalakult Budapesten
a bőrfelosztó bizottság, amely az ország pol-
gári lakosságának bőrszükségetét biztosítja. A
katonai célokra nem alkalmas bőrtököt ugyanis
a hadsereg ennek a bizottságnak adja ki és ez
a kereskedők útján juttatja el a cipész iparosok-
hoz, valamint a közönséghez. A polgári bőr-
készlet második része most kerül kiosztásra a
megejtett sorsolás alapján. Az aradi kereske-
delmi és iparkamarát most arról értesítette ez
a bizottság, hogy néhány nap múlva expedálni
fogja a kiutalt bőrtököt. Arad hat bőrkereske-
dője számára összesen 180 kilogramm bőrt
utalt ki ez a bizottság. Nem érdektelen meg-
említeni, hogy a környékbeli községek mennyi
bőrt kapnak. Borosjenő 20 kgr., Honcót 10
kgr., Lippa 40 kgr., Nagylak 20 kgr. és Ma-
gyarpécska szintén 20 kilogrammot kap. A ki-
utalt mennyiség tekintetében Arad ez alkalom-

mal az egész országban a második helyre ke-
rült. Temesvár kapta a legnagyobb mennyiség-
get, 200 kilogrammot.

— Mennyi búzát tarthat vissza a termelő?
Greén Nándor főkapitány közölni teszi, hogy
a termelő búzából, rozsból, kétézresből és ár-
pából együttvéve a háztartásában természetben
ellátást élvező személyek közül csak azok után
számíthat fejenként és havonként 18 kilogram-
mot, akik gazdaságában mezőgazdasági munkát
keresetképpen végeznek; családtagjai közül pe-
dig csak azok után, akik tizenöt évnél időseb-
bek és gazdaságában rendszeresen mezőgazda-
sági munkákkal foglalkoznak. A háztartásban
természetbeni ellátást élvező egyéb személyek
után a termelő fejenként és havonként csak
14 kilogrammot számíthat.

NEMZETI SZÍNHÁZ

Aradon, 1916. november 8-án szerdán:

A) Bérlet.

A) Bérlet.

Keringő.

Színjáték 3 felvonásban.

Kezdeté 8 órakor.

A szerkesztésért felel:

Rudnyánszky Endre távollétában

Stauber József.

NYILTÉR

(Az ezen rovat alatt közöltakért nem vállalunk felelősséget.)

Iroda áthelyezés.

Tisztelettel értesitem üzletfelei-
met, hogy ingatlanforgalmi, bor-
és pálinka ügynökségi

irodámát

f. é. november hó 1-től kezdve, Ré-
vay-u. 2. szám alá (saját házámba)

helyeztem át.

Telefon szám: 9-61.

Lusztbáder Adolf.

ARADI KÖZLÖNY

1916. évi november hó 1-től új előfizetést
nyitottunk az Aradi Közlöny-re.

Előfizetési árak:

Helyben:

Egész évre	28 K. — fill.
Fél évre	14 " — "
Negyed évre	7 " — "
Egy óra	2 " 40 "

Vidéken:

Egész évre	32 K. — fill.
Fél évre	16 " — "
Negyed évre	8 " — "
Egy óra	2 " 80 "

Tessék mutatványszámot kérni.

özv. Szalkai Arminné

hímző és fehérnemű üzlete, elő-
nyomda Arad, Weitzer János-u. 13.
(Főpostával szemben.)

Női és férfi, gyermek kelengyék,
intézeti és kórházi fehérneműk,
legfinomabb anyagból, színes és
fehér hímzések, fehérnemű var-
rások olcsó árban készülnek. —
Uri leányok fehérnemű varrás,
hímzés és szabás tanítására fel-
vétetnek. 8418

A főter legforgalmasabb helyén

Andrássy-tér 8. számú

házon egy kisebb

üzlethelyiség

azonnalra

kiadó.

Bővebbet az „Aradi Közlöny” kiadó-
hivatalában, József főherceg-út 22.

Nyomtatványok

színes kivitelben készülnek az Aradi
nyomda részvénytársaság nyomdájában.

Intelligens leány,

aki a gyógyszerészzel foglalkozni
akar, a román nyelvet is érti, helyben
szüleinél lakhatir, **tanuló leány-
nak felvétetik.** Előnyben részesül az, aki németül is tud. **Hajós
Árpád,** gyógyszerésztárában Arad, Andrássy-tér 22. szám.

Legfajdatmasabb tyukszemelő.

is 8 nap alatt
mindenki
megszabadul
a Hajós-féle ANAGALLIN használatát által. — Kezelése igen egyszerű, nem
piszkít, nem ragadós. A beszerzésnél vigyázzni kell az ANAGALLIN szóra.
Ara használati utasításával együtt 1 korona.

Poloókák

kiirtására a legsikeresebben és teljesen csak a „Phenol-
sav”-val eszközölhető. A butorokat nem rontja, még a
petéit is kiirtja. Ara 1 üvegnek 1 korona.

Legjobb fekete hajfestő

a „Metogen”. Egy pár
perc alatt bármely haját,
vagy bajuszt a legszébb
ahandó fekete színre lehet festeni anélkül, hogy a színt le lehetne mosni.
Ara 2 korona 40 fillér.

A fenti szerek kap-
hatók a készítőnél **Hajós Árpád** gyógyszer-
tárában

ARAD, Andrássy-tér 22. sz.

Alapított 1886. évben az Aradmegyei Közkórház számára.

Magyar gyógyborok

Kitünő minőségű hegyaljai fehér
édes borral készítve.

Vasas chinabor. Elsőrangú minőségű, vércépző
gyógybor, vérszegények, láb-
badozók, sápkóros gyermekek részére kiváló erősítő szer. Bejane
a chinin- és vas nagy gyógyereje kiválóan érvényesül. Kis
palack ára: 2 korona 80 fillér. Nagy palack ára: 4 korona.

Condurongó bor. Kiváló gyomorerosító szer,
finom fűszeres ital, esou-
gító, a gyomorra és belekre jótékony hatást gyakorló gyógybor.
Gyomorbetegnek részére és ott, ahol a condurongó kéreg is-
valva van. Egy palack ára: 3 korona.

Pepsin bor. Egyesíti a pepszin és a sósav jó tulaj-
donságait és kiválóan alkalmas a most
nehézén beszerezhető Acido pepszin helyettesítésére. Gyenge
emésztésnél igen ajánlható. Egy palack ára: 3 kor. 60 fillér.

Kapható a készítőnél:

1845

Rozsnyay Mátyás gyógy-
szertárában Arad, Szabadság-tér.

Ujságmaculatura eladó.

Bővebbet a kiadóhivatalban.

4351/1916. t. k. sz.

Hirdetmény.

Kísíratos "községnek telekkönyvi betétel az 1886:XXIX., az 1889:XXXVIII. és az 1891: XVI. t.-cikk értelmében elkészítetve és a nyilvánosságnak átadatván, ez azzal a felszólítással tételik közbe:

1. hogy mindazok, kik az 1886. XXIX. t.-cikk 15. és 17. §-ai alapján — ideértve e §-oknak az 1889. XXXVIII t.-cikk 5. és 6. §-aiban és az 1891: XVI. t.-cikk 15. §. a) pontjában foglalt kiegészítéseit is — valamint az 1889:XXXVIII. t.-cikk 7. §-a és az 1891: XVI. t.-cikk 15. §. b) pontja alapján eszközölt bejegyzések érvénytelenségét kimutathatják, e végből törlési keresetüket, azok pedig, akik valamely teherátvitelnek az 1886:XXIX. t.-cikk 22. §-a, illetve az 1889:XXXVIII. t.-cikk 15. §-a alapján való mellőzését megtámadni kívánják, e végből keresetüket hat hónap alatt, vagyis az 1917. évi május hó 17. napjáig bezárólag a telekkönyvi hatósághoz nyújtsák be, mert az ezen meg nem hosszabbítható záros határidő eltelte után indított törlési kereset annak a harmadik személynek, aki időközben nyilvánkönyvi jogot szerzett, hátrányára nem szolgálhat;

2. hogy mindazok, akik az 1886:XXIX. t.-cikk 16. és 18. §-ainak esetében — ideértve az utóbbi §-nak az 1889:XXXVIII. t.-c. 5. és 6. §-aiban foglalt kiegészítéseit is — a tényleges birtokos tulajdonjogának bejegyzése ellenében ellentmondással élni kívánának, írásbeli ellentmondásukat hat hónap alatt, vagyis 1917. évi május hó 17. napjáig bezárólag a telekkönyvi hatósághoz benyújtsák, mert ezen meg nem hosszabbítható záros határidő eltelte után ellentmondásuk többé figyelembe vétetni nem fog;

3. hogy mindazok, akik az 1. és 2. pontban körülírt eseteken kívül a betétek tartalma által előbb nyert nyilvánkönyvi jogukat bármely irányban sértve völik, — ide értve azokat is, akik a tulajdonjog arányának az 1889:XXXVIII. t.-cikk 16. §-a alapján történt bejegyzését sérelmesnek találják, e tekintetben felszólításukat tartalmazó kérvényüket a telekkönyvi hatósághoz hat hónap alatt, vagyis 1917. évi május hó 17. napjáig bezárólag nyújtsák be, mer tezen meg nem hosszabbítható záros határidő eltelte után a betétek

tartalmát csak a törvény rendes útján és csak az időközben nyilvánkönyvi jogokat szerzett harmadik személyek jogainak sérelme nélkül támadhatják meg.

Együttal figyelmeztetnek azok a felek, akik a betétek szerkesztésére kiküldött bizottságnak eredeti okiratokat adtak át, hogy amennyiben azokhoz egyszerű másolatokat is csatoltak, vagy ilyeneket pótlólag benyújtanak, az eredetieket a telekkönyvi hatóságnál átvehetik.

A battonyal kir. járásbíróóság mint telekkönyvi hatóság 1916. október hó 31.

Dr. Rafajlovics Mihos, s. k.
5718 ö. m. k. f. jegyző.

Hizlalt elsőrendű sertéshus kimérése.

Tisztelettel tudatom a n. é. közönséggel, hogy Arad sz. kir. város közönsége tulajdonát képezett 220 drb. hizlalt sertések levágását megkezdtem.

A sertések husa, Aulich Lajos-utca 16. számú hentesüzletében lesznek kimérve. Tekintve, hogy hetenként 25—30 drb. hizlalt sertés kerül levágás alá, állandóan friss hus áll a n. é. közönség rendelkezésére.

Szíves pártfogást kér
Simandán György,
5771 hentes mester.

747—1916. g. sz.

Arlejtési hirdetmény.

Arad sz. kir. város gazdasági széke a gyermekkórház részére 1917. évben szükséges marhahus, borjúhús és sertéshus iránt folyó év november hó 18-án d. e. 10 órakor arlejtést tart.

Bánatpénzül leteendő 100 korana készpénzben, vagy elfogadható értékpapirokban.

Az arlejtésen csak írásbeli ajánlatokkal lehet résztvenni.

Az írásbeli ajánlatok lezárta az arlejtés megtartása előtt nyújtandók be s csak akkor vétetnek figyelembe, ha azokhoz a bánatpénz mellékelve van s ha az ajánlatot tevő kijelenti, hogy az arlejtési feltételeket ismeri és elfogadja.

Az arlejtési feltételek a gazdasági tanácsnok urnál az arlejtést megelőzőleg is megtekinthetők.

Arad sz. kir. város gazdasági székének 1916. évi okt. hó 30-án tartott üléséből.

A gazdasági szék.

747—1916. g. sz.

Arlejtési hirdetmény.

Arad sz. kir. város gazdasági széke a gyermekkórház részére 1917. évben szükséges kenyér és zsemle a város közönsége által rendelkezésre bocsájtandó lisztből való sütése iránt folyó év november hó 18-án d. e. 10 órakor arlejtést tart.

Az arlejtésen csak írásbeli ajánlatokkal lehet részt venni.

Az írásbeli ajánlatok lezárta az arlejtés megkezdése előtt nyújtandók be, s csak akkor vétetnek figyelembe, ha az ajánlatot tevő kijelenti, hogy az arlejtési feltételeket ismeri és elfogadja.

Az arlejtési feltételek a gazdasági tanácsnok urnál az arlejtést megelőzőleg is megtekinthetők.

Arad sz. kir. város gazdasági székének 1916. évi okt. hó 30-án tartott üléséből.

A gazdasági szék.

„Hungária“ Aradi Pamutárugyár Részvénytársaság.

Meghívó.

A „Hungária“ Aradi Pamutárugyár Részvénytársaság

1916. évi november hó 19-én d. e. 11 órakor tartja meg Aradon, az Aradmegyei Takarékpénztár üléstermében

VII. évi rendes közgyűlését,

melyre a t. részvényeseket meghívja.

Az alapszabályok 14. §-a értelmében csak azok a részvényesek, illetve részvényutalványok birtokosai birnak szavazati joggal, kik a közgyűlés napját legalább 3 nappal megelőzőleg — tehát november 16-ig bezárólag — részvényeiket, illetve részvényutalvényaikat a

„Hungária“ Aradi Pamutárugyár R.-T. vagy az Aradmegyei Takarékpénztár pénztáránál letétbe helyezik

NAPIRENDI

1. Két részvényes választása a jegyzőkönyv hitelesítése végett.
2. Az igazgatóság és felügyelő-bizottság évi jelentésének felolvasása; a zárszámadások és évi mérleg megállapítása, a nyereség hovaforvitása, s a felmentvény feletti határozathozatal.
3. A felügyelő-bizottság javadalmazásának megállapítása.
4. Netáni indítványok.

Arad, 1916. október hó 31-én.

Az igazgatóság.

5725

Láb- és kézizzadás

biztosan és leggyorsabban elmúlik, a „Peppo“ foyadék és „Peppo“ hintőpor segítségével.

Szárit! . . . Szagtalanít!!

Peppo foyadék ára használati utasítással 1 kor. 20 fill.
Peppo hintőpor 1 kor. — fill.

Legfájdalmasabb tyukszemétől

is három nap alatt mindenki megszabadul a Hajós-féle ANAGALLIN használatával. Kezelése igen egyszerű, nem piszkít, nem ragadós. A beszerzésnél vigyázni kell az ANAGALLIN szóra. Ara használati utasítással 1 korona.

Gyöngyfehér fogak

nyerünk
Doré fogpaszta
használatával. Nem habzik! A szájüreget desinfectálja, utólszó igen kelemes. Ara egy porcellán-szelencének 80 fillér

Fenti szerek kizárólagos készítője és egyedüli nagy raktára:

HAJOS ÁRPÁD

gyógyszertára Arad, Andrassy-tér 22. sz. (Megyei házzal szembe.)

Villánymotort

6—8—10 HP. két fázisu 2×100 Volt,
42 periodus, csusztható gyűrűset

vételre keresünk.

Első Szegedi Mezőgazdák Szövetkezete,
Szeged, Petőfi Sándor-sugárut 4. szám.

Apró hirdetések.

Tudnivaló az apróhirdetésekről:

Az apróhirdetések díját szavak szerint számítjuk.

Minden szó hirdetését ára 3 fillér. Vastagabb betűkkel 16 fillér.

A vastagabb betűkkel kívánt szavakat aláhúzással kell jelezni.

A legkisebb hirdetés ára 1 korona.

Az apróhirdetéseket előre kell fizetni. Hirdetéseket délután 1/2 óráig vehetjük fel.

A kiadóhivatal fenntartja magának a jogot, hogy az olyan apróhirdetés szövegét, amelyk tartalmánál fogva eredeti alakjában nem közölhető, megváltoztassa.

Levelezés.

Nincs értelme.

Ha egyszer betekintett volna abba a világba, melyet lelkem az On képeiből alkotott, a szavakat ki nem mondta volna. 5787

Gyógyászat.

As angel

fájdalomcsillapító Bengue balsamot teljesen pótolja a Hehs-Földes féle fájdalomcsillapító balsam, teljesen azonos összetételű, mint a Bengue liniment ára 3 korona. Földes gyógyszerár, Hehs gyógyszerár. 13

Alkalmazást nyer.

Meghívatás

mindenes főnököt és ügyes takarítónőt keresek, lehetőleg könnyűen. Cim a kiadóhivatalban. 5784

Egy szobor

és egy mindenes keresetűk. Hollos Gyula. Vécsey-ut 11/a. 5772

Keresek

egy fűszer és rövidáru kereskedő segédet, aki magyarul és románul beszél és egy tanuló azonnali belépésre. Berkovits Hermanné, Brád (Hunyad megye.) 5748

Egy ügyes fiú

kifutónak nyomdánkban felvételik.

Nyomdász-tanulóknak

felvételik két fiú, kik a 14. évet betöltötték és legalább 6 osztályt végeztek. Bővebbet a kiadóhivatalban.

Alkalmazást keres.

Gazdasági segédet

Allást keres. Cim a kiadóhivatalban. 5775

Postamesterhez

sajátkezű gyakornoknak 4 gimnáziumot végzett fiú, ki kedvezőtlen anyagi helyzete miatt tovább nem tanulhatott. Cim a kiadóhivatalban. 5782

Lakást keres.

Lakást keresek.

Egy modern berendezésű 4-5 szobás urilakást keresek 1917. május hó 1-ére a városközpont és Máv. üzletvezetőség közötti városrészben. Cim a kiadóhivatalban. 5728

Kiadó lakás.

Főtéren lévő

első emeleti irodának, vagy emeleti szobának alkalmas 3 nagy szobás utcai helyiség azonnaira kiadó. Bővebbet Andrassy-tér 8. szám alatt, a ház mesternél.

Háztulajdonosok h. figyelmébe.

A házbérnegyed alkalmával lakások bejelentését díjtalanul elfogadják a Lakásnyilvántartási iroda, Deák Ferenc-u. 8. Díjazás csak bérbeadás esetén 4009

Főtéren lévő

másodemeleti nagy utcai lakás azonnaira kiadó. Bővebbet Andrassy-tér 8. szám alatt, a ház mesternél.

Üzletek.

Andrassy-tér 8.

számu házban egy kisebb fizethelyiség azonnaira kiadó. Bővebbet az „Aradi Közlöny” kiadóhivatalában, József főherceg-ut 22. szám.

Vétel és eladás.

Önkéntes egyenruha

alig használt, eladó Erzsébet-u. 9/c. 5786

Egy

kétéves, élő, szelídített őzback eladó. Megtekinthető: Dobó-utca 1/a. 5774

Nagyobb mennyiségű

cirok és nyírfaseprőt megvételre keresek. Ajánlatokat „Seprő” jellegre a kiadóba kerék. 5765

Ankerkezel

egy párhuzamos kötérendszerű gőzké-
hez, ocsón eladó Török Pálnál, Tornyai,
Csanád. 5773

Tábori dobpezek,

levelező-lapok, levelek és papíráruk nagyban és kicsinyben jutányos áron kaphatók Pichler Sándor papírkereskedésben és könyvnyomdájában Arad, Szabadság-tér 1. Telefon 908. 601

Használt eseménypapíros

megvételre kerestetik. Cim a kiadóhivatalban. 7801

Egy alig használt egyenruha

3/4 lőrös motor eladó. Bővebbet az Aradi Közlöny kiadóhivatalában.

Különféle.

Elszökött

egy nagy tarka henteskutya, „Lora” névre hallgat. Megtaláló keretik, illő jutalom ellenében, József főherceg-ut 9. szám alatt hentesüzletben, vagy Mikos Kelemen-utca 52., Zurek Károlynál átadni. 5751

A drága vaníliát

teljesen pótolja a pompás zamatu Vaníli-
lon, egy zacskó ára 10 fillér. Cukrászok-
nak, vendéglősöknek nélkülözhetetlen. Földes
gyógyszertár, Hehs gyógyszerár. 13

As Annel

aranyér-kupokat mindenben pótolják a
Haemoroidal-kupok, azonos összetételűk
folytán hatásuk is teljesen azonos, ára 3
korona. Földes gyógyszerár, Hehs gyógyszerár
Arad. 13

Apróhirdetések

az „Aradi Közlöny” részére felvételnek a
Messenger-boy irodában, Deák Ferenc-u.
8. Ugyanitt kapható az „Aradi Közlöny.”

Hehs Vasas elnöksége.

Suverén szer vérszegénység, sápkór, szédülés,
a vérszegénységből eredő ideg-
bajok, étvágytalanság, gyomorbántalmak,
láz, általános gyengeség ellen. Páratlan
vértisztító és vérjavító, biztos óvszer ma-
lárius fertőzések- és minden infektívól
eredő meg- betegedés ellen egy felnő-
teknek, mint gyermekeknek. Ára 3 kor.
Hehs gyógyszerár, Földes gyógyszerár. 12

Helmolt.

A legártalmatlanabb arciszopító és fém-
kiszopító, fényes, zsiros, stíkus (mitesszerek)
arcot naponta ahány-szor eszközösz, gyap-
ra ontott folyadékkal megtöröljük. Az arc
rögtön csodás szép lesz, mintha valami
meccs lehellet ifjúsági harmattal volna
bevonva. Az arát pár nap alatt tisztít-
nak. Ára 1 korona. Dr. Földes és Hehs
piperesszappan és vegyszertári gyára Aradon.
Tíz mellett ne használjuk. 12

Weitzer János gép-, waggongyár és vasöntőde részvénytársaság Aradon.

Hirdetmény.

A WEITZER JÁNOS GÉP-, WAGGONGYÁR ÉS VASÖNTŐDE
RÉSZVÉNYTÁRSASÁG ARADON

az 1916. évi november hó 19-ére hirdetett közgyűlését elhalasztja és

XXIV. rendes közgyűlése

Aradon, az Aradi és csanádi egyesült vasutak üléstermében,
1916. évi november hó 26-an délelőtt 10 órakor fog megtartatni.

N A P I R E N D:

1. Az igazgatóság jelentése az elmúlt üzleti év eredményéről, továbbá a zárszámadások és mérleg előterjesztése, a felügyelő-bizottság jelentése és ezekkel kapcsolatban a mérleg megállapítása, a tiszta nyereség hovatfordítása, valamint az igazgatóság és a felügyelő-bizottság részére adandó felmentvény feletti határozathozatal.

2. Igazgatósági javaslat az igazgatóság tagszámának egy taggal leendő felemelése iránt, evvel kapcsolatosan az alapszabályok 23-ik §-ának megfelelő módosítása.

3. Egy igazgatósági tag megválasztása.

4. A felügyelő-bizottság tagjainak választása az alapszabályok 29. §-a értelmében.

5. A felügyelő-bizottság jutalomidjének megállapítása. (Alapszabályok 31. §-a)

6. Az alapszabályok 21. §-a értelmében esetleg előterjesztendő indítványok feletti határozathozatal.

Figyelem! Az alapszabályok 14. §-a értelmében a részvények vagy az ezekről nyilvános hitelintézetek által kiállított letétjegyek legalább nyolc nappal a közgyűlés előtt a következő helyeken letétmentényezendő, és pedig:

Aradon: az Arad-Csanádi Gazdasági Takarékpénztárnál,

Budapesten: az Első Magyar Iparbanknál (V., Nádor-utca 12.),

és a Wien Schoeller & Co. bankháznál (I., Windpretmarkt 10.) és a K. k. priv. allgemeine Verkehrsbank-nál (I., Wipplingerstrasse 28.)

Az igazgatóság.